

THEOSOFIA

Theosofische Vereniging in Nederland

Jaargang 125 - nummer 2 - juni 2024

In dit nummer o.a.:

- De kracht van heilige plaatsen
- Ma'at, bron van Egyptische kracht en harmonie
- Wie ben ik?
- Het theosofische labrynt

Vrijheid van denken

The Theosophical Society (Adyar) heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van, zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven.

Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden.

Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren.

Meningen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van The Theosophical Society (Adyar) ernstig om deze fundamentele principes van de vereniging te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 125 • nr. 2 - juni 2024
Driemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland

Inhoud

Redactie
Marianne Plokker (hoofdred)
Saskia Campert
Ingmar de Boer
Margreet Mantel
Pauline van Tol

Theosofische Vereniging
in Nederland
Tolstraat 154
1074 VM Amsterdam
www.theosofie.nl

Abonnementen
Nederland - € 27,-
België - € 30,-

Daarbuiten worden
extra verzendkosten in
rekening gebracht.
Administratiekosten
bij herinnering € 5,-.
Losse nummers € 7,50
excl. verzendkosten.

Opmaak en druk:
Bizzprint Amersfoort

© 2024
E-mail redactie:
theosofia@theosofie.nl
U kunt het tijdschrift
Theosofia vinden op:
www.theosofie.nl/tijdschrift-t/

Voor dit tijdschrift wordt FSC
gecertificeerd papier gebruikt.

<i>Editorial</i>	
Saskia Campert	48
<i>De kracht van heilige plaatsen</i>	
Tim Boyd	51
<i>Voortgang renovatie project Adyar Campus</i>	
Michiel Haas	55
<i>Interview met Ingmar de Boer</i>	
Saskia Campert	59
<i>Ma'at, bron van Egyptische kracht en harmonie</i>	
Warwick Keys	62
<i>Wie ben ik? Een onderzoek naar het Zelf door Sri Ramana maharshi</i>	
Pauline van Tol	65
<i>Het doel van yoga en de hindernissen onderweg</i>	
Ravi Ravindra	69
<i>Het theosofische labyrint</i>	
John Algeo	74
<i>Mozes en de Herder</i>	
<i>Rumi's gelijkenis over twee benaderingen van God</i>	
Rasoul Sorkhabi	82
<i>Overpeinzing</i>	
Peter le Poole	84
<i>Adressen Theosofische Vereniging</i>	
	86

De Theosofische Vereniging in Nederland is niet
verantwoordelijk voor enigerlei mening in dit tijdschrift
tot uiting gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

Een zomerse *Theosofia* ligt voor u. U hoeft uw huis niet te verlaten om de wijde wereld al lezend te betreden. We zijn inmiddels zo verwend door filmbeelden, dat we vergeten dat we vroeger door het lezen van een boek verre landen leerden kennen. Natuurlijk was het een eigen interpretatie die door onze creativiteit tot stand kwam, niet de exacte werkelijkheid. Maar inmiddels weten we dat ook journalisten en filmmakers door 'hun eigen bril' kijken bij het filmen. Vraag drie mensen een korte impressie te geven van een gebeurtenis en u zult versteld staan van de zeer verschillende filmpjes die u krijgt. Staat de filmer positief tegenover het onderwerp, dan wordt een plezierig verslag getoond. Is de journalist negatief, dan krijgen we een andere kant van de werkelijkheid te zien. Het is voor de argeloze toeschouwer niet eenvoudig om de waarheid in het midden te vinden.

Tim Boyd neemt ons in zijn tekst 'Heilige plaatsen' mee naar Redwood Parks in Californië, een bos met reuzensequoia bomen. Al lezend zien we hem als kleine jongen met zijn broertjes door het grote bos met de hoge bomen lopen. Zelf bezocht ik die plek ook ooit en ook als volwassene is het aanzicht van deze overweldigende natuur adembenemend. Een reuzensequoia kan een hoogte van ruim 83 m en een omtrek van 31 m bij de bodem (26 m op borsthoogte) bereiken. Zo leert de natuur ons bescheiden te zijn.

De kracht van de magnetische equator

Tim's constatering dat heilige plaatsen op meerdere plekken bestaan is interessant. Het is geen toeval dat Adyar (Chennai) in India werd gekozen als thuisbasis voor de Theosophical Society (TS) en dat de Meesters er regelmatig verschenen. Niet voor niets noemde Annie Besant deze plek "The Masters' Home".

Hedendaags wetenschappelijk onderzoek leert ons over de kracht van de (steeds iets verschuivende) magnetische equator, een feit dat zieners in een ver verleden blijkbaar al kenden. Deze magnetische lijn functioneert als het nulpunt tussen de krachten van noord- en zuidpool en bevindt zich in India rond de 10° NB. In de omgeving van dit nulpunt is energie vrij om op te stijgen, daar zij nauwelijks wordt gehinderd door de trekkrachten van de polen. Rond deze magnetische equator bevinden zich dan ook veel heilige plaatsen, bijv. de grote Chidambaram Tempel, de Isha Siva Tempel in Coimbatore, Aurobindo's ashram in Pondicherry en de TS in Adyar.

In dit nummer leest u een verslag van Pauline van Tol over haar bezoek aan de ashram van Sri Ramana Maharshi in India aan de voet van Arunashala Hill. Opmerkelijk feit: de ashram bevindt zich vlak bij de magnetische equator op 12° NB!

Michiel Haas laat ons zien dat de bouw in Adyar gestaag vordert. Na de renovatie van de Blavatsky Bungalow (gereed 31 december 2018), werd Leadbeater Chambers onder handen genomen. De corona maatregelen zorgden voor enige vertraging,

maar tijdens de conventie van 2023/2024 was Leadbeater Chambers gereed voor de gasten. De foto's bij zijn tekst geven een goed beeld van de voortgang.

Krachten dicht bij huis

Als Theosofische Vereniging in Nederland (TVN) zijn wij gezegend met een eigen 'heilige plaats' in de vorm van het International Theosophical Center (ITC) in Naarden. Een bosrijke locatie, die door velen als 'krachtplek' (gebied met verhoogde natuurlijke energie) wordt ervaren. Op dit moment wordt de tuin verfraaid door de aanleg van een labyrint op de voormalige tennisbaan. De intentie is *dat het patroon van dit klassieke labyrint zal lijken op de hersenen en dat het lopen in dit labyrint een dans met de kracht van het universum zal zijn* (citaat van C.C. Shum).

Wie denkt dat het een simpel doolhof voor kinderen betreft, is niet goed geïnformeerd. John Algeo geeft in dit nummer een diepzinnige duiding aan labyrinten, hun vormen, hun functie en hun connectie met zon, maan en planeten.

Op de algemene ledenvergadering van 1 juni jl. is Ingmar de Boer gekozen tot nieuwe voorzitter van de TVN. De redactie is dankbaar dat hij in deze drukke periode tijd heeft gevonden voor een interview, waardoor wij hem iets beter leren kennen. Ik denk dat ik namens alle leden spreek als ik Wim Leys hartelijk dank voor zijn langjarige inzet, met name ook voor het blad *Theosofia*.

Tot slot wil ik aanhaken op de woorden van Tim Boyd dat niet alleen de natuur maar ook de mens heilige plaatsen creëert. Als onderdeel van de machtige natuur is ook voor ons een taak weggelegd om schoonheid en vrede te creëren. Samenwerken om een project tot stand te brengen, samen een boeiende lezing volgen, samen werken in de tuin van het ITC, samen je buurt leefbaar houden... het zijn kleine stapjes op weg naar een betere wereld.

Hoewel de geopolitieke wereld op het moment dat ik dit schrijf geen bron van vreugde is, wens ik u namens de redactie een zonnige zorgeloze zomer toe. Hopelijk keert het tij zich ten goede en vinden wereldwijd vredesonderhandelingen plaats op het moment dat dit nummer bij u in de bus ligt.

De activiteitenagenda van de Theosofische Vereniging in Nederland (TVN) en haar plaatselijke afdelingen staat op:

www.agendatheosofie.nl

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

Sri Ramana Maharshi (1879 – 1950)

Wie ben ik?

Uitgeverij Inzicht, Hillegom, 2009 – 23 pag.

Paperback, ISBN: 9789077908020 – prijs € 7,50

De weg naar Inzicht en Bevrijding is eenvoudig en behoeft weinig woorden. Alles wat meer gezegd of geschreven wordt dan in deze tekst is verwoord, leidt af en kan aanleiding zijn tot verwarring en misverstand. De compacte, directe en heldere taal brengt ons direct naar de essentie van het bestaan. De tekst 'Wie ben ik?' functioneert als een geheugensteun en is daarmee een belangrijke inspiratiebron, die de richting wijst naar Inzicht en Bevrijding.

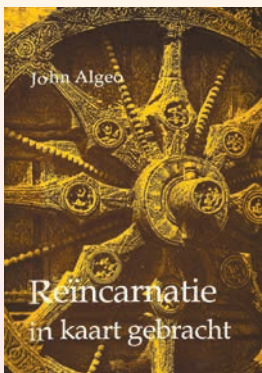
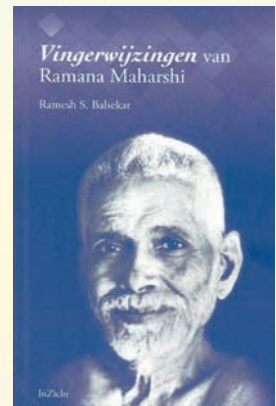
Ramesh S. Balsekar (1917 – 2009)

Vingerwijzingen van Ramana Maharshi

Uitgeverij Inzicht, Hillegom, 2008 – 96 pag.

Paperback, ISBN: 9789077908006 – prijs € 9,90

Ramana Maharshi, de wijze van Arunachala, gaf er de voorkeur aan om in stilte te onderrichten. Als hij woorden gebruikte, dan deed hij dat spaarzaam en met een groot dramatisch effect. Wat de meeste indruk maakte, was de autoriteit waarmee hij zijn diepe kennis naar buiten bracht. Omdat alles wat Sri Ramana Maharshi verkondigde vol betekenis was, moest men zijn uitspraken goed op zich laten inwerken en interpreteren, om de kern van zijn leer goed te bevatten. De inhoud van dit boek legt de nadruk op het ultieme geluk, dat ieders ware natuur is.

John Algeo (1930 – 2019)

Reïncarnatie in Kaart Gebracht

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam,

1990 – 152 pag. Softcover, ISBN: 9061750636 – prijs € 10,50

Mensen zijn van nature nieuwsgierig naar het onderwerp reïncarnatie. Opnieuw de gelegenheid krijgen om onze diepste dromen, onze menselijke, en zelfs bovenmenselijke mogelijkheden te realiseren, is inderdaad een opwindend vooruitzicht. In deze verkenning van het idee dat mensen vele levens hebben, bespreekt John Algeo enkele van de meest gestelde vragen: Wie geloven er in reïncarnatie? Wat reïncarneert er? Wanneer reïncarneert iemand of iets? Hoe lang duurt de periode tussen twee levens? Waar worden we de volgende keer geboren? Waarom reïncarneren we?

De kracht van heilige plaatsen

Tim Boyd

Tim Boyd is International President van de Theosophical Society (Adyar). Dit artikel verscheen in *The Theosophist* Vol. 145.2, november 2023 onder de titel: *The Power of Sacred Places*

Er is een fundamenteel beginsel dat spiritualiteit omschrijft. Het kan in één woord worden uitgedrukt: samenhang of eenheid of (onderlinge) afhankelijkheid. Zich opnieuw verbinden met een verloren of verduisterd gevoel van eenheid is de basis van een echt spiritueel pad. Elke poging spiritueel te leven is een uitdaging. Het gaat gepaard met bepaalde inherente moeilijkheden. De eerste uitdaging waar we mee geconfronteerd worden, is dat we ons bewust worden van levenslang verkeerd gerichte zelftraining en dan proberen de stroom van onze levensenergieën om te keren. Het overgrote deel van dit leven is besteed aan enorm veel inspanning om ons te trainen in een richting die ons van een spirituele benadering van leven wegvoert.

Kijken we naar hoe het gewone leven geleefd wordt, dan is de primaire focus egocentrisch. Het dagelijkse terrein van onze activiteiten en ons denken is: mijn leven, lichaam, gedachten, gezin, land, plannen, geluk, toekomst, gezondheid enzovoort. Een lijst waar we maar al te bekend mee zijn, met eindeloze nadruk op onze persoonlijke wensen en behoeften. Reïncarnatie is voor velen een bestaansfeit, maar zelfs zonder het cumulatieve effect van vele levens met een karma producerend egocentrisch bestaan, zou een eerlijke analyse van alleen dit huidige leven ons al overtuigen van de wijze waarop we onszelf conditioneren.

Telkens als we een punt bereiken waarop onze aandacht gaat naar de mogelijkheid van het spirituele, zijn er moeilijkheden en hindernissen te overwinnen. Vroeger of later, in dit of een toekomstig leven, worden we blootgesteld aan een soort uiting van het spirituele dat tot ons doordringt. Het kan een persoon zijn, of een boek, of een persoonlijke crisis, die de aanzet geeft. Eindelijk daagt er een andere mogelijkheid voor ons op. Om de een of andere reden wordt de mogelijkheid op een manier duidelijk die nieuw lijkt te zijn, hoewel het niet iets is dat ooit voor ons verborgen was. Velen omschrijven de ervaring in dramatische termen: een wedergeboorte, een ontwaken, een herstel van blindheid.

We worden ons er van bewust dat er meer nodig is. Allereerst is er begeleiding nodig op dit pad. Gedurende de geschiedenis van de mensheid zijn er vele mensen gekomen die ons begeleiden om ons weer te verbinden met deze diepere, altijd aanwezige dimensie in ons wezen. Een van de dingen die we ons bewust worden,

is de noodzaak om een soort gedragspatroon te ontwikkelen dat ons toegang geeft tot deze diepere dimensie.

Grote leraren in veel spirituele tradities zeggen ons dat, om het spirituele leven volledig te ervaren, we 'uit jouw wereld en in onze' moeten stappen – 'onze' is de werkelijkheid van de leraar. Om ons te helpen met deze poging hebben we gereedschap nodig. Eén zo'n hulpmiddel is de kracht van heilige plaatsen. We kennen allemaal heilige plaatsen of we hebben er tenminste van gehoord – plekken op aarde waar een ieder die daar naartoe gaat een energie van heiligheid en zegen ervaart. Aan de westkust van de Verenigde Staten zijn de beroemde 'Redwood Parks' die bevolkt worden door de grootste en oudste bomen op de planeet. Als kind nam mijn vader mijn broers en mij mee daar naar toe. Typisch, zoals jongens zijn, speelden, lachten en schreeuwden we. Ik herinner me dat, toen we de eerste keer een voet in dat woud zetten onze gesprekken een fluistering werden. Zonder sturing, zonder erover na te denken was de reactie, zelfs van een kind, om zacht te praten in de aanwezigheid van het heilige.

Zulke plaatsen bestaan overal ter wereld. Sommige zijn kenmerken van de natuurlijke wereld: bergen, meren, rivieren, bossen en grotten. Zij worden door energielijnen in de aarde, die innerlijke krachten en wezens naar die plekken toetrekken, geschapen. En dan zijn er plaatsen die heilig worden door menselijk gebruik en interactie. In veel opzichten zijn zulke plaatsen bestemd voor een bijzondere werking. De geconcentreerde aanwezigheid van generaties mensen die hun leven en hun begrip wijden om op die plek effect te hebben, trekt krachten van spirituele aard aan.

De geschiedenis van de Theosophical Society (TS) en de plaats ervan in Adyar is dat ook. De Meesters van Wijsheid en hun tussenpersonen verschenen op bijeenkomsten op het terras van het hoofdgebouw, lieten brieven in een speciaal kastje verschijnen en adviseerden en assisteerden het werk van de TS in die mate dat Annie Besant de TS in Adyar bestempelde als 'Het Huis van de Meesters'. Plaatsen als deze worden heilig door menselijk gebruik - een scheppende groepering met diepe en doelgerichte krachten. Om ons in verbinding te brengen met zulke plaatsen en ons onder te dompelen in die energieën en aanwezigheden, kan van grote waarde zijn.

Een verhaal uit de Boeddhistische traditie kan dit illustreren. Er is een krachtige en bekende vorm van oefening die liefdevolle vriendelijkheid of 'metta meditatie'

genoemd wordt. Simpel gezegd heeft het betrekking op het genereren en projecteren van de wens dat alle wezens, inclusief wijzelf, een gevoel van veiligheid, bescherming, vrede, geluk en gezondheid hebben. De 'metta meditatie' kwam aldus tot stand: gedurende het regenseizoen toen de volgelingen van Boeddha niet konden reizen, zetten ze zoals gewoonlijk op een plek hun kamp op. Het zou een tijd van meditatieve retraite worden. Op een keer vond een groep van zijn monniken een liefelijke plaats in het woud, vlak bij stromend water, een perfecte plek. Toen ze eenmaal de plek op orde hadden, merkten ze dat hun meditatie en gemoedsrust doorlopend verstoord werden.

Blijkbaar raakten bepaalde plaatselijke natuurgeesten van streek door hun aanwezigheid. De geesten (elementalen) vielen de monniken voortdurend lastig door het maken van vreemde en angstaanjagende geluiden, vieze geuren, alles om de monniken weg te jagen. De monniken gingen naar de Boeddha om zijn goedkeuring te vragen de plaats te verlaten en een harmonieuzere locatie te vinden voor hun retraite. De Boeddha zei hen te blijven zitten en leerde hun de 'metta meditatie' om dagelijks de wens te genereren voor vrede, geluk, bescherming, vrijwaring van kwaad en veiligheid voor deze verontruste geesten en voor alle wezens. Dat deden zij en mettertijd werd alles tot rust gebracht. Het werd een heilige plaats.

Menselijke betrokkenheid bij het creëren van heilige plaatsen is iets waar we enige controle over hebben. Net zulke plekken moeten gemaakt worden waar we wonen. Natuurlijk kunnen we voor vrede en verheffing van de geest naar een tempel gaan, maar eigenlijk zouden we ons huis niet moeten hoeven te verlaten om dat te vinden. Dus hoe gaan we dat doen? Hoe gaan we een verbinding maken met een constante bron van spirituele invloed?

Een voorbeeld: Iemand heeft heel fijne wierook en brandt deze op een speciale plek. Als we de plek naderen, ruiken we de geur voor we de ruimte binnengaan. Als we de ruimte binnengaan, voelen we ons erin ondergedompeld. Als we er lang genoeg blijven, merken we het bijna niet meer op, het wordt gewoon voor ons. Elke keer als we weggaan, zijn onze kleren, ons haar, onze huid, onze atmosfeer van deze geur doordrongen en zonder erbij na te denken brengen we het bij anderen.

We moeten ons in onze persoonlijke ruimtes voorzien van spirituele aanmaningen. We zullen altijd bepaalde plekken nodig hebben waar we eten, slapen, waar we baden, maar we zouden altijd een ruimte moeten hebben, al is het maar een hoek in de kamer, die gewijd is aan onze verbintenis met spiritueel leven. We hebben kamers gewijd aan elke activiteit van ons leven, maar de hoogste en meest nuttige activiteit, meditatie, het tot rust brengen van het denken, heeft er geen. Schep een ruimte waar deze energie geconcentreerd kan worden in ons eigen huis. Ik herinner mij dat, toen ik op de universiteit zat en een slaapzaal deelde, ik een plekje maakte achter een stoel in de hoek van de kamer waar ik

regelmatig experimenteerde met het verdiepen van een gevoel van stilte.

Plaatjes van diepzinnige mensen of iconische beelden herinneren ons aan mogelijkheden. Zelfs onbewust, als we er langs lopen, hebben ze hun uitwerking op ons. Dit zijn dingen die we kunnen doen. Men zegt dat als we meditatie beoefenen en we werkelijk stil worden, die toestand buitengewoon aantrekkelijk is voor allerlei ongezien leven en, afhankelijk van de diepte van onze stilte, kan het schitterende soorten wezens naar ons toe trekken (of correcter, kan het ons naar schitterende soorten wezens toe trekken).

De geur en kleur van een bloem trekt honingbijen en vlinders aan. Een afvalhoop is net zo aantrekkelijk, maar voor andere levensvormen die niet zo goed zijn voor onze gezondheid. We moeten onze gedachten net zo behandelen. Overeenkomstig onze focus en het bewust zijn van ons denkproces worden we in deze wereld begeleid.

In de eerste Mahatma Brieven geschreven aan A.O. Hume wordt er op gewezen dat in reactie op ons denken we voortdurend 'onze huidige ruimte bevolken'. Op elk moment creëren we een sfeer van een 'menigte' die ons ons hele leven vergezelt. Standaard ouderlijk advies aan kinderen is om hun vrienden wijs te kiezen vanwege de invloed die zij op hun leven hebben. Zorgvuldigheid in die keuze is de uitdaging.

Als we dat advies over de kwaliteit van onze gedachten die we koesteren en die we ter harte nemen, komen we op een bepaald moment in een andere wereld terecht. We zijn nergens heengegaan, maar het gezelschap waar we ons in bevinden verandert dramatisch en door die verandering worden we beïnvloed en beïnvloeden we zelf. Zonder een woord te zeggen, worden mensen geraakt als we ons onder hen begeven. Dit is het resultaat van ons eigen bewustzijn, onze eigen focus, onze eigen oefening waar we al die tijd aan toegewijd waren. Het gebeurt niet vandaag omdat ik er gisteren aan gedacht heb. Het is een proces. Tijd, geduld en intelligente inspanning maken ons tot effectieve instrumenten voor een nieuwe richting in deze wereld.

Vertaling Margreet Mantel

Andreas Brunn - Unsplash

Voortgang renovatie project Adyar Campus **Michiel Haas**

Michiel Haas is architect en al meer dan 40 jaar bezig met duurzaam en gezond bouwen, wonen en werken. Hij was hoogleraar aan de Technische Universiteit Delft met de leerstoel Sustainability and Materials. Hij is nauw betrokken bij het renovatieproject van Adyar.

Vlak nadat Tim Boyd in 2014 gekozen was tot de achtste internationale president van de Theosophical Society Adyar en tijdens zijn eerste bezoek aan het Internationaal Theosofisch Centrum te Naarden, hebben wij elkaar ontmoet. Onze eerste ontmoeting was een aangename kennismaking en tevens hadden we een klik. De volgende dag liepen we in de Besant Hall naar elkaar toe om de kennismaking voort te zetten. Maar bijzonder daaraan was dat ik op dat moment aanbood om Tim te helpen om de gebouwen van de Adyar Campus te renoveren en weer aan de eisen van deze tijd te laten voldoen en hij op dat zelfde moment mij vroeg of ik bereid was om naar Adyar te komen om dat werk daar uit te voeren. Deze bijzondere tweede ontmoeting zullen we allebei nooit vergeten. Sindsdien zijn we allebei nauw betrokken bij de renovatie van de Adyar Campus.

Januari 2015 zijn Helma Kuit en ik vertrokken naar Adyar om te beginnen aan een klus waarvan we geen idee hadden hoe omvangrijk het zou zijn. Het was niet ons eerste bezoek aan het hoofdkwartier van de TS, we zijn er ooit getrouwd en hadden een nauw contact met Radha Burnier, de voorganger van Tim Boyd als president. Dus we hadden echt wel een idee hoe groot de campus was en hoeveel er gedaan moest worden, dachten we.

Om een voorbeeld te geven. We hadden ons voorbereid om ca. 20 gebouwen in kaart te brengen in de zin van de technische staat en wat er aan zou moeten gebeuren. Tijdens ons verblijf kregen we informatie van de vorige general manager dat er ca. 60-70 gebouwen op de campus zouden staan. Wezenlijk meer dan ons idee vooraf. Maar tijdens de vele bezoeken in de afgelopen

Michiel haas en Tim Boyd

jaren, hebben we tot nu toe 119 gebouwen in kaart gebracht. Heel verschillende gebouwen, van prachtige koloniale gebouwen als Blavatsky Bungalow tot utilitaire gebouwen als het verlaten scouting camp.

Dit grote aantal en de enorme verscheidenheid van de gebouwen en het zeer beperkte budget noopten al snel tot het prioriteren van welke gebouwen gaan we eerst doen? Hetgeen uiteindelijk geleid heeft tot het maken van een twintig jaren plan, verdeeld over verschillende vijf jaren plannen. In het eerste vijf jaren plan waren opgenomen de restauratie van Blavatsky Bungalow, de renovatie van Leadbeater Chambers en Head Quarters en het verplaatsen van het archief. Inmiddels zijn we begonnen aan het tweede vijf jaren plan. De snelheid van de voortgang wordt beperkt door financiën, maar werd ook ernstig beperkt door de wereldwijde coronapandemie, die ook in India zijn sporen heeft nagelaten.

Al eerder schreef ik een artikel over de restauratie van Blavatsky Bungalow, ons eerste grote restauratie project, welke op 31 december 2018 werd opgeleverd (zie Theosofia 122:1, maart 2021).

De volgende grote klus die werd aangepakt was Leadbeater Chambers, dé plek waar de meeste buitenlanders op de campus verblijven. Er werd in oktober 2019 een begin gemaakt met de renovatie en verbouwing.

Leadbeater Chambers is een heel ander soort gebouw dan Blavatsky Bungalow. Deze laatste is gebouwd in een traditionele stijl met bakstenen en kalkmortel en stucwerk, houten balklagen en dragende muren op houten balken en was nog gebouwd zoals je vroeger in dit klimaat

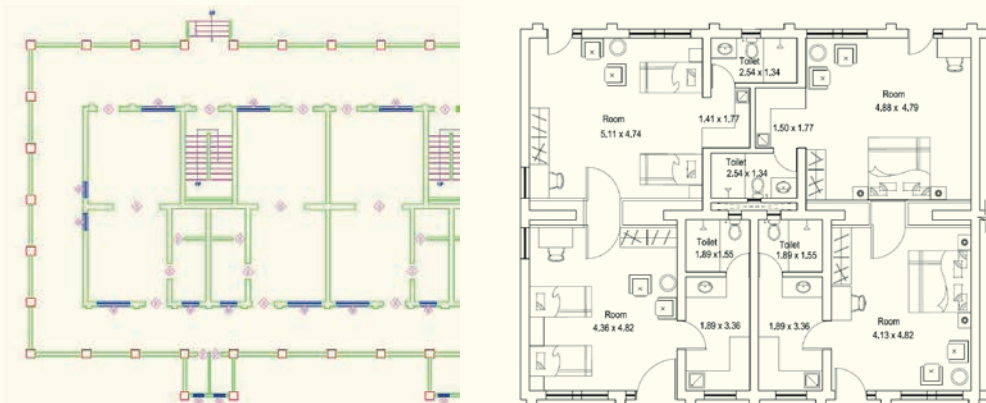

bouwde, met dampopen muren, waardoor vocht kon worden opgenomen en weer worden afgegeven aan de omgeving. Dit systeem werd in latere jaren niet meer begrepen en daardoor werd schade gerepareerd met cement, waardoor de schade alleen maar groter werd. Daarom was de restauratie van Blavatsky Bungalow een hele grote klus.

Leadbeater Chambers werd in 1910 gebouwd en was het eerste grote gebouw in India dat werd gemaakt van gewapend beton. Muren, vloeren, alles werd gebouwd in gewapend beton. In de loop van vele jaren zijn er lekkages geweest, waardoor het staal in het gewapende beton begon te roesten, waardoor de draagkracht van de constructie werd aangetast. Het gebouw zag er nog redelijk goed uit, maar werd van binnenuit ondermijnd door roest van het staal. Dat was het technische probleem

van dit gebouw. Aan de andere kant waren het 30 grote kamers en het sanitair was volstrekt niet meer van deze tijd. Ook dat vroeg om een dringende aanpak van dit gebouw.

Uitgangspunt bij de aanpak van dit gebouw was het weer herstellen van de aangetaste technische staat, en de grote kamers splitsen in twee nog steeds vrij grote kamers met ieder eigen sanitair als douche, toilet en kitchenette. Aan de achterzijde was er ruimte om de oude, niet in gebruik zijnde trappenhuizen te verbouwen tot de sanitaire ruimtes voor de kamers aan de achterkant. Via slimme leidingvoering werd de gewenste dwarsventilatie gesimuleerd in de nieuwe kamers. Alle 60 nieuwe kamers zouden nu ook over warm water beschikken, met zonne-energie gevoed. De scheiding om van de grote kamer twee kamers te maken, werd uitgevoerd door een dubbele kast en een dubbele deur, waardoor een goede geluidsscheiding gemaakt werd en het toch ook mogelijk was om de beide kamers met elkaar te verbinden indien dat gewenst was. Door het vervallen van de inwendige trappenhuizen, waren er twee externe nieuwe trappenhuizen noodzakelijk aan de beide uiteinden van het gebouw.

Links de bestaande situatie met grote kamers en een trappenhuis tussen de kamers, rechts de nieuwe indeling met een gesplitste kamer en ieder hun eigen sanitaire voorzieningen

Corona speelde een belangrijke rol, waardoor deze renovatie/verbouwing zo lang heeft geduurd. Maar tijdens de conventie van 2023/2024 was Leadbeater Chambers vol in gebruik bij de gasten, tot grote tevredenheid.

De kamers zelf zijn aangenaam en ruim voor twee personen en voorzien van alle gemakken van een moderne hotelkamer.

De kamers op de derde bouwlaag zijn voorzien van airconditioning en dat is in het steeds warmer wordend India absoluut aangenaam. De kamers zijn dermate fijn om te bewonen dat het dagelijks bestuur inmiddels ook permanent naar Leadbeater Chambers is verhuisd. Tim en Lily Boyd hebben Olcott Bungalow verlaten omdat het een gebouw is dat erg kostbaar in het onderhoud is, Marja Artemaa heeft Besant Bungalow verlaten waar ze een aantal jaren gewoond heeft en Nancy Secrest heeft Mangela als woonhuis verlaten om allemaal uiteindelijk in Leadbeater Chambers hun

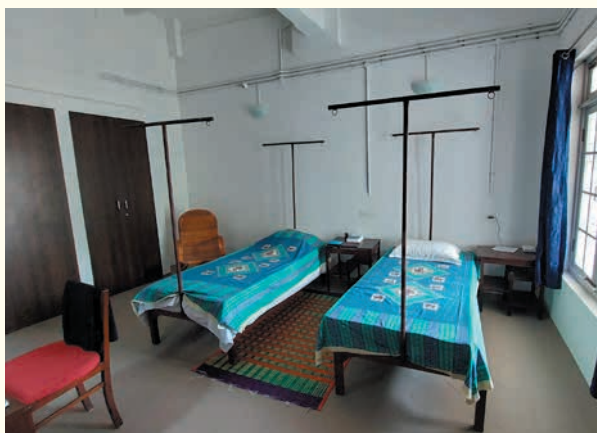

Leadbeater Chambers met rechts één van de twee nieuwe trappenhuizen

vaste woonplek te vinden. Er is nog een heel aantal andere belangrijke verbouwingen geweest, waar later een keer meer over verteld kan worden. Zo is New Quadrangle, een wat goedkoper gastengebouw waar veel lokale mensen verbleven stevig opgeknapt waarbij ook alle kamers een eigen badkamer gekregen hebben.

En is het archief van Head Quarters, nabij de Adyar River, verhuisd naar een aangepast onderkomen in de bibliotheek, waarmee er een nieuw research centre gevestigd is.

De veranderingen op de Adyar Campus gaan hard momenteel en het mooie is dat nagenoeg alles nu door de eigen mensen op de campus gedaan wordt. We hebben een geweldig eigen team onder leiding van de general manager Jaikumar.

Interview

Een gesprek met Ingmar de Boer

Saskia Campert

Sommige leden van onze vereniging zijn alom aanwezig en toch onzichtbaar. Voor mij is Ingmar de Boer zo'n man. We kennen hem als de drijvende kracht achter Loge Naarden. Hij beheert de logewebsite en is met name betrokken bij de instroomgroep en de verdiepingsgroep. Daarnaast is hij op het International Theosophical Centre (ITC), samen met zijn levenspartner Manja van der Toorn, belast met de organisatie van de jaarlijkse voorjaars- en najaarsdagen, internationale evenementen, de verhuur van gebouwen, de ITC bibliotheek om maar een paar zaken te noemen. Hij geeft lezingen, zoals in 2018 samen met José van der Loop, de introductie op de *Yoga Sutra's van Patanjali*. We lazen in Theosofia een diepzinnig artikel over *Krishnamurti's 'keuzeloos gewaarzijn'* van zijn hand. Kortom, een duizendpoot. Ik ben dan ook dankbaar dat hij tijd vrijmaakt voor Theosofia. Zo leren we hem hopelijk iets beter kennen. We spreken over verleden, heden en toekomst.

Verleden

Ingmar is geboren in 1966 en groeit op in Rotterdam in een gezin waarin religiositeit een belangrijke rol speelt. Zijn ouders hebben een Nederlands hervormde achtergrond, maar hebben de kerk al voor de oorlogsjaren verlaten. Toch blijft zijn vader, een bekend beeldhouwer en beeldend kunstenaar, religieus geïnteresseerd. In zijn boekenkast staan ook boeken over theosofie en astrologie. Als jonge jongen ontdekt Ingmar in de bibliotheek enkele boeken van Blavatsky (HPB) en raakt geboeid. Als 14-jarige geeft hij op school een spreekbeurt over theosofie, die wonderwel aanslaat bij zijn klasgenoten. Astrologie, theosofie en spiritualiteit hebben vanaf die tijd zijn niet-aflatende interesse. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij later in contact komt met Loge Rotterdam, waar hij o.a. lid van de programma-commissie en bestuurslid wordt.

Zijn studies wiskunde en theologie aan de Universiteit Utrecht brengen hem niet wat hij ervan had gehoopt. Hij verzet de bakens en zijn wiskundige achtergrond leidt hem naar de wereld van het internet en IT. Een nieuwe uitdaging, die hem doet duiken in de wonderen van deze moderne techniek. Er is in Rotterdam veel werk in deze sector te vinden, dus een nieuwe - zakelijke - wereld gaat voor Ingmar open. Toch blijft het spirituele leven hem trekken. Er moet meer zijn in het leven, weet hij. In 1989 wordt Ingmar lid van de Theosofische Vereniging in Nederland (TVN) en

maakt hij kennis met het ITC in Naarden. Een plek waar hij en Manja zich onmiddellijk thuis voelen. Er ontstaat een warme betrokkenheid. Tien jaar was Ingmar secretaris in het bestuur van het ITC, een periode waarin hij en Manja ook het verhuurbedrijf opzetten. De rustige omgeving in Naarden biedt hen gelegenheid om verdere schreden te zetten op het spirituele pad.

Heden

Hoe mooi is het dat TVN midden in de samenleving staat. Met vijftien loges c.q. centra door heel Nederland kan iedere zoekende worden bereikt. Grote loges bieden een uitgebreid programma, dat veel facetten van de esoterie omvat. Naast lezingen en studiegroepen wordt aandacht geschonken aan meditatie en bewustwording. Kleinere centra hebben vaak noodgedwongen een wat meer besloten karakter. Duidelijk is dat het ITC, als internationaal centrum, een verbindende rol speelt zowel op landelijk als op internationaal niveau.

Op mijn vraag naar de huidige samenwerking met andere (theosofische) groeperingen antwoordt Ingmar dat TVN altijd wel open staat voor samenwerking met anderen. De uiteenlopende bezoekers op het terrein van het ITC vormen daarvan een duidelijk bewijs. Naast theosofen worden o.a. boeddhisten, vrij-katholieken en vrienden van de Krishnamurti Stichting op het landgoed verwelkomd. Het congres in Driebergen (Het Nieuwe Goud, september 2022) was een mooi voorbeeld van de samenwerking tussen de Antroposofische Vereniging, de Stichting Rozenkruis en TVN. Goede relaties met Theosofisch Genootschap Pasadena en Theosofisch Genootschap Point Loma zijn van nut, al is duidelijk dat er onderling verschillen bestaan.

TVN is meer dan de andere theosofische groeperingen een open vereniging, die zich niet beperkt tot uitsluitend *De Geheime Leer* en schrijvers uit de periode van HPB en vlak daarna. Onze doelstellingen maken dat duidelijk: we vormen een kern van een universele broederschap, moedigen vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap aan en onderzoeken onverklaarde natuurwetten en vermogens die in de mens latent aanwezig zijn. Op die basis kan het niet anders dan dat de wereld met een brede blik wordt bekeken en andere visies serieus worden bestudeerd. Ingmar zou het waarderen als samenwerking met de Stichting Krishnamurti Nederland zou kunnen opbloeien. Hoe men het ook bekijkt, Krishnamurti heeft diepe wortels in de Theosophical Society.

Toekomst

De jeugd heeft de toekomst. Daarom is de oprichting van de World Federation of Young Theosophists (WFYT) zo'n belangrijke stap in een goede richting. Afgelopen zomer kwamen jongeren uit alle landen samen in Adyar voor de jongeren-conferentie. Nederlandse jongeren zijn daar nadrukkelijk bij betrokken en organiseren eigen bijeenkomsten op het ITC.

Het feit dat Ingmar onlangs (1 juni 2024) is gekozen tot voorzitter van TVN betekent ook een verjonging. Het is nu nog te vroeg om hem naar zijn gedetailleerde toekomstplannen voor TVN te vragen, maar in de komende nummers van Theosofia zult u daarover zeker meer lezen. Duidelijk is wel dat hij noodzakelijke vernieuwing niet uit de weg zal gaan. Hij ziet dat we in een tijd leven waarin vaste bakens zijn

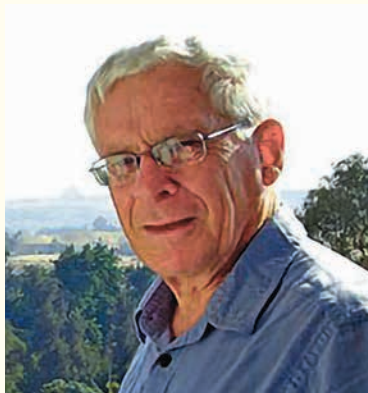
weggevallen en waarin mensen individueel op zoek gaan naar zingeving. TVN kan daarop een antwoord geven door mystieke interesses te ondersteunen en universele esoterie te bieden. We zullen meer dan voorheen de deuren moeten openen en ons naar buiten moeten richten.

Op mijn vraag wat Ingmar persoonlijk onder theosofie verstaat, antwoordt hij: *Theosofie verbreekt hokjesgeest en identificaties waardoor mensen afgescheiden worden, biedt een mogelijkheid om religieus te zijn zonder kerkelijk te zijn, leert ons de essentie van het spirituele pad kennen en brengt ons in verbinding met het goddelijke in de mens.*

Hij spreekt de hoop uit dat steeds meer mensen gaan beseffen dat we niet alleen op een horizontale lijn leven, maar ook een verticale lijn hebben die ons met het goddelijke verbindt. Aan het ontwaken van dit besef wil hij de komende jaren graag een bijdrage leveren.

Ingmar, dank voor de boeiende inzichten die je hebt verwoord en succes gewenst als voorzitter van TVN.

Ma'at, bron van Egyptische kracht en harmonie

Warwick Keys

Warwick Keys is de voormalig National President van de Theosophical Society (TS) in Nieuw-Zeeland en een levenslang lid van Theosophy Wanganui. Hij is nationaal spreker en meditatieleraar met een achtergrond in research, zaken, nationale politiek en geschiedenisstudie. Dit artikel verscheen in *TheoSophia* March 2022 onder de titel *Ma'at, source of Egyptian strength and harmony*.

Niets was belangrijker voor de oude Egyptenaren dan het bewaren en het beoefenen van Ma'at. Het concept van Ma'at, in schilderijen afgebeeld als een godin, is iets waar Egyptologen nog altijd mee worstelen. In essentie kan het als volgt worden samengevat:

Ma'at is de goddelijke kracht of energie die zich manifesteert door de zon en die door de hele wereld stroomt. Ma'at is de geest van schoonheid en orde. Ma'at vertegenwoordigt ook waarheid en rechtvaardigheid als zij door mensen bewust wordt beoefend door geloof in de transcendente creatieve kracht, belichaamd in de zonneshijf.

Ma'at blaast leven in alles en hoe meer iemand zijn hart opent voor Ma'at hoe gezonder en gelukkiger hij zal zijn, doordat de omstandigheden voor hem altijd bijna magisch gunstig blijken. Vandaar de beroemde scène uit het *Dodenboek* (eigenlijk correcter getiteld *Het Boek van Verschijnen bij Dag en Openen van het Graf*) waar wordt getoond hoe een menselijk hart op een balans wordt afgewogen tegen een veer die Ma'at altijd in haar haar draagt.

De oude Egyptenaren erkenden dat leven, gezondheid en kracht beloningen waren voor wat zij noemden 'Ma'at snijden' met iedere gedachte, woord en handeling. Onsterfelijkheid kon alleen worden bereikt door de intelligentie van het hart.

Er was niets abstracts aan de Egyptische wereld: ieder menselijk wezen is deel van de kosmos. Als levende materie heeft hij/zij het vermogen zonne-energie in het hart te ontvangen, te transformeren en het opnieuw uit te zenden.

De oude Egyptenaren geloofden dat de harmonieuze flow van zonne-energie, als die in woorden werd getransformeerd, groei op verschillende niveaus met zich meebracht: innerlijke groei, innerlijk geluk en uiterlijke groei door fysieke en materiële welvaart.

Zij geloofden ook dat de obstructie van de energiestroom crisis, vernietiging, ellende en zelfs dood zou betekenen. De oude Egyptenaren begrepen hoe belangrijk de eigenschappen van gedachten waren. Zij begrepen ook hoe zowel fysieke als ongreepbare uitwisselingen rijkdom in zowel de concrete als in de ongreepbare wereld brengen. Het sleutelwoord was harmonie.

Ma'at - Color-crescent - Unsplash

De koning of farao was de grote uitlegger van Ma'at. Doortrokken door de goede gaven van Ma'at, diende de goddelijke functie van de koning als de basis van het eenheidsprincipe voor de oude Egyptische staat. Dit legde een zware verantwoordelijkheid op de koning, een verantwoordelijkheid die door de meeste koningen zeer serieus werd genomen.

Ma'at ligt aan het hart van het begrijpen van de Egyptische beschaving in zijn geheel en is het fundament van haar langdurig bestaan. Zij is onverbreekbaar verbonden met ethiek (inclusief rechtvaardigheid en waarheid), met de universele orde (kosmische orde, sociale orde en politieke orde) en met sociale integratie gebaseerd op verbinding en vertrouwen.

De Egyptenaren ontwikkelden het concept van Ma'at en probeerden dat met enig succes toe te passen vooral in vroege tijden, wat een van de redenen is voor het lange bestaan van hun beschaving.

Weinig mensen realiseren zich dat de Tien Geboden, waar onze wetten van zijn afgeleid, komen uit de Egyptische voorschriften van Ma'at, die minstens tweeduizend jaar waren vastgelegd vóór Mozes, een Egyptische prins die goed opgeleid was in de oude wijsheidstraditie van Egypte.

De tweeënveertig voorschriften van Ma'at bevatten meer dan de Tien Geboden. Zij omvatten alle aspecten van bestaan, inclusief het basisevenwicht van het universum, de relatie tussen de samenstellende delen, de cyclus van de seizoenen, de hemelse bewegingen, religieuze observaties, eerlijk handelen en eerlijkheid en waarheidsliefde in sociale interactie.

Vele Egyptologen hebben weinig begrip of waardering voor de onderliggende esoterische principes die samenhangen met Ma'at, de complexe en verlichte filosofie van de Egyptische ingewijden.

De hele Egyptische beschaving was gevormd rond en afhankelijk van ieders begrip en aanhangen van Ma'at. Het werd van mensen verwacht dat ze op elkaar konden rekenen om het evenwicht te bewaren, aangezien het de wil van de goden was om de grootste hoeveelheid plezier en geluk voor mensen te produceren door een harmonieus bestaan dat het ook voor de goden mogelijk maakte hun taken beter uit te voeren. Een ambtenaar tijdens de vijfde dynastie, genaamd Nefer-seshem-re vertelt:

*Ik heb mijn stad verlaten, ik kwam uit de provincie en heb gedaan wat juist is (Ma'at) voor mijn heer, en hem tevredengesteld met waar hij van houdt,
ik sprak Ma'at en ik deed Ma'at, ik sprak goed en bracht goed verslag uit.
Ik redde de zwakke uit de hand van een die sterker was dan hij toen ik dat kon;*

ik gaf brood aan de hongerigen, kleding (aan de naakten), een aanlegplaats voor mensen zonder boot.

Ik begroef hem die geen zoon had,

ik maakte een boot voor hem die geen boot had,

ik respecteerde mijn vader, ik deed mijn moeder plezier,

ik zorgde voor hun kinderen.

Men zegt dat de moderne christelijke bijbel kan worden samengevat in twee zinnen: *Heb God lief. Heb je naaste lief.* Deze waarden in die tekst zijn duidelijk niet nieuw aangezien de meeste Egyptenaren hun goden lief hadden en de oude Egyptenaar duidelijk geloofde dat het zorgen voor zijn naasten een belangrijk doel in zijn leven was.

Andere vroege teksten uit dezelfde tijd als die van Nefer-seshem-re, bevatten ontkenningen van wangedrag. We vinden zulke regels als *Nooit nam ik het eigendom van wie dan ook; nooit sprak ik kwaad over iemand tegen de koning of tegen een hoog geplaatst iemand, omdat ik geëerd wenste te worden voor de God, en Nooit deed ik iets kwaads jegens wie dan ook.* Dit alles zijn voor het grootste deel van de moderne wereld herkenbare ethische standaarden. De Egyptische idealen uitgedrukt in zulke biografieën bevatten rechtvaardigheid, waarheidsliefde, redelijkheid, eerlijkheid, mededogen, vriendelijkheid en vrijgevigheid en reflecteren het centrale concept van Ma'at, de kosmische en sociale orde van het universum zoals die gevestigd is door de scheppergod. Harmonie was de kern van dit geloof.

De wijze is gekend door zijn wijsheid,

een nobel iemand door zijn goede daden,

zijn hart is in harmonie met zijn tong.

Zijn lippen zijn accuraat als hij spreekt.

Hij ziet juist door zijn ogen.

Zijn oren zijn blij om te horen wat nuttig is voor zijn kinderen.

Hij doet Ma'at en is vrij van valsheid.

Ptahhotep, circa 2400 v Chr.

Vertaling Marianne Plokker

Hana el Zohiry - Unsplash

Wie ben ik? Een onderzoek naar het Zelf door Sri Ramana Maharshi **Pauline van Tol**

Pauline van Tol is vertegenwoordiger van de jong theosofen en maakte eind 2022 haar eerste reis naar India. Op die reis raakte zij geïnspireerd door Sri Ramana Maharshi en bezocht onder andere zijn ashram en de grotten waar hij jarenlang heeft gemediteerd in de bergen van Tiruvannamalai. Dit artikel werd voor het eerst gepubliceerd op de website van de *World Federation of Young Theosophists*.

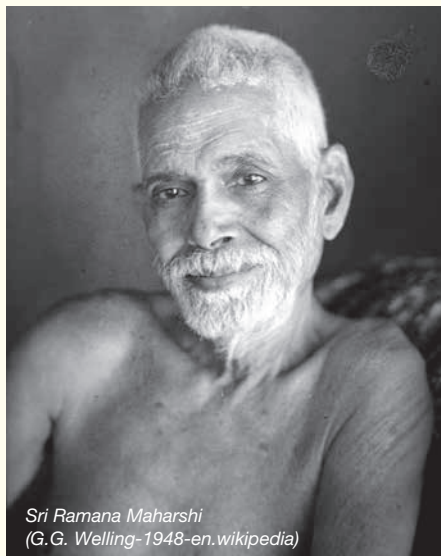
Waarachtig, sterk, fris voor altijd staat het Zelf. Daaruit ontspringt de Waarheid van het fantoomlichaam en de fantoomwereld. Wanneer deze begoocheling is vernietigd en er geen vlekje meer over is, schijnt de zon van het Zelf helder en echt met een enorme uitgestrektheid van het Hart

Sri Ramana Maharshi

Als je het een van zijn toegewijden zou vragen, zou Sri Ramana Maharshi beschreven zijn als een eenvoudige man, die nooit iets van iemand vroeg. Die nooit beweerde een goeroe te zijn, hoewel hij duizenden toegewijden over de hele wereld had gewonnen. Zijn glimlach werd door velen herinnerd, maar tot aan zijn dood bleef hij een stil raadsel, jarenlang mediterend in grotten zonder een woord te spreken.

Hij was anders dan andere Indiase goeroes en leraren. In tegenstelling tot Swami Vivekananda ging hij nooit naar het buitenland om zijn wijsheid naar andere plaatsen in de wereld te verspreiden, noch streed hij voor politieke onafhankelijkheid zoals Ghandi of had hij visioenen van een goddelijke utopische samenleving op aarde zoals Sri Aurobindo. Er wordt gezegd dat hij mensen meer leidde door zijn stille aanwezigheid dan door welk woord of daad dan ook, alleen geïnteresseerd in het terugleiden van mensen naar hun ware natuur in een tijd waarin velen hun identiteit vergeten leken te zijn.

De ware natuur van de mens heeft volgens Maharshi niets te maken met zijn uiterlijke bewegingen en het absorberen van externe prikkels door de zintuigen. De ware natuur van de mens kan alleen worden gevonden door naar binnen te keren, waar onze goddelijke natuur zich openbaart in zuiver Bewustzijn, door Maharshi ook wel het 'Zelf' genoemd. Door onze aandacht naar

Sri Ramana Maharshi
(G.G. Welling-1948-en.wikipedia)

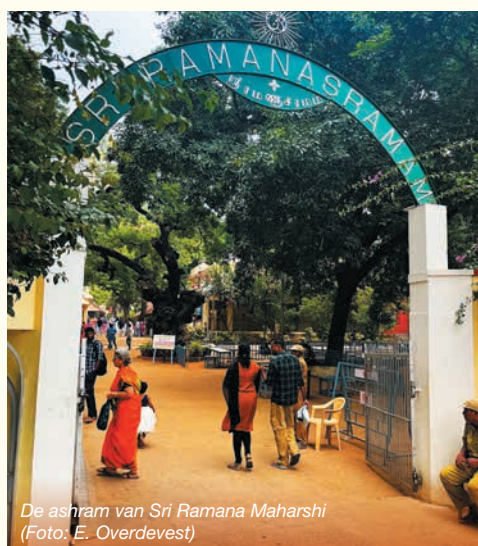
binnen te richten en onszelf te 'zien' wordt ons gevraagd niets anders te zijn dan ons eigen Zelf. Dit is dan de ware werkelijkheid, in tegenstelling tot wat ons wordt voorgehouden in de wereld van verschijningen. Het is er, altijd, en binnen ons bereik. Echter, om zijn volle pracht en uitstraling te kunnen tonen, moeten de wolken die dit Zelf versluieren voor onze bewuste ervaring eerst worden opgeheven. Deze wolken bestaan uit ons vastklampen aan uiterlijkheden in de vorm van onze zwakheden, duisternis en angst. Alleen door ons bewustzijn openen we onszelf voor dit eeuwige licht binnenin.

In ons dagelijks leven identificeren we onszelf vaak met ons lichaam en onze gedachten. Daaruit ontstaat een gevoel van 'ik', ook wel 'mind' genoemd. Als we echter beter kijken, komen we erachter dat het niet meer is dan een bundel gedachten. Aan de basis van deze gedachten ligt de 'ik-gedachte', die uiteindelijk samensmelt met het 'eeuwige ik' elke nacht als we inslapen. Het 'eeuwige ik' wordt in veel geschriften vaak gekoppeld aan de naam van God, zoals God zijn naam aan Mozes noemde: 'IK BEN DIE IK BEN'. Volgens Maharshi is de ik-gedachte niet meer dan een schakel tussen ons bewusteloze lichaam en het 'eeuwige ik' of zuiver Bewustzijn. Een methode om dichterbij dit 'eeuwige ik' te komen is onszelf af te vragen: 'Voor wie is deze gedachte?'. Als het antwoord luidt: 'Voor mij', vragen we ons vervolgens af: 'Wie ben ik?'. Als we onszelf deze vraag stellen, valt het individuele 'ik', of het beperkte 'ik', uit elkaar en manifesteert zich spontaan een nieuwe werkelijkheid als 'ik'. Het is de goddelijke essentie in ons. Op deze manier wordt onze aandacht teruggetrokken naar de ik-gedachte en uiteindelijk terug naar de staat van zuiver Zijn, zuiver Bewustzijn. Dit is de staat van niet-verschijnen van het 'ik', de plaats waar het 'ik' vandaan komt. Alleen door onze aandacht op onszelf te richten via zelfonderzoek, onze uitgaande 'mind' terug naar binnen te richten naar zijn bron en op zoek te gaan naar de bron van het gevoel 'ik', kunnen we onze ware identiteit vinden. Dit is dan, volgens Maharshi, ware spiritualiteit.

Het belang van zelfonderzoek of Atma-Vicara is niet nieuw in de Indiase leer. Het was Sri Adi Shankara die lang geleden stelde dat bevrijding niet bereikt kan worden door wat voor actie dan ook, maar alleen door zelfonderzoek, terwijl in de *Bhagavad Gita* geschreven staat dat de 'mind' stevig in het Zelf gefixeerd moet worden. Kaivalya Nevaneeta, een klassieke tekst van de Advaita Vedanta, leert ons dat onderzoek alleen kan leiden tot de kennis die geopenbaard is in de Veda's – kennis van het Zelf kan niet verkregen worden door studie. De methode van Maharshi gaat echter verder dan alleen het mentale niveau. Aangezien de werkelijkheid diep in ons hart bestaat en buiten het bereik van het denken ligt, kan geen enkele hoeveelheid denken ons ertoe leiden de werkelijkheid te realiseren of te kennen. Alleen *in het Hart vertoeven zoals het IS*, is volgens Maharshi *werkelijk erop mediteren*. Het is hier, in het hart, dat het Zelf schijnt als het pure vormloze IK BEN.

Hoe vertoeven we in het hart zoals het *is*? Om dit te begrijpen moeten we de werking van het ego, of de ik-gedachte, begrijpen. Maharshi legt uit dat het ego bestaat en zichzelf voedt doordat het in staat is een vorm te grijpen. Deze vormen kunnen bijvoorbeeld gedachten, objecten of kennis zijn. Het ego zelf heeft echter geen vorm. Dit betekent dat zolang het zich bezighoudt met het ervaren van gedachten of kennis in de tweede of derde persoon, het voelt dat het bestaat, maar zodra het zichzelf ervaart in de eerste persoon of subject, zal het zijn kracht verliezen en verdwijnen en terugvallen in zijn bron in het hart. Dit gebeurt wanneer we onszelf, elk moment dat er een nieuwe gedachte opkomt, de vraag stellen: 'Wie ben ik?'. Wanneer het ego, of de 'mind', teruggaat naar zijn bron, het Zelf, blijft er niemand over om de gedachte bij te wonen en zal deze gedachte uiteindelijk verdwijnen. In vers 17 van *Upadesa Saram* zegt Maharshi: *Als men zonder onoplettendheid de vorm van de 'mind' (of ego) onderzoekt, zal men ontdekken dat er helemaal geen 'mind' bestaat! Dit is het directe pad voor iedereen*. Het verdwijnen van het ego betekent dat er maar één ding overblijft: Zelf of Werkelijkheid. Alleen *dán* zijn we uiteindelijk in staat om *in het hart te vertoeven zoals het IS*.

De kern van Maharshi's onderricht is dus aandacht schenken. Aandacht schenken aan het loutere gevoel van 'ik'. Het Zelf kan alleen gekend worden door middel van zelfonderzoek, wat geen activiteit van de 'mind' is, maar de staat van stilte van de 'mind'. Alleen door zelfonderzoek kunnen we een staat van egoloosheid bereiken waarin het 'ik' niet verschijnt en welke ons in staat stelt te vertoeven in onze ware staat van eenheid met de werkelijkheid. In een staat van stilte voelen we ook dat tijd niet langer bestaat. Door naar binnen te keren, worden tijd en ruimte overstegen en nemen we alleen kennis van het NU. Deze eeuwigheid was er altijd al, zelfs op dit huidige moment. We hoeven er alleen

De ashram van Sri Ramana Maharshi
(Foto: E. Overdevest)

maar aandacht voor te hebben. Daarom betekent vertoeven in het Zelf ook vertoeven in het altijd bestaande NU.

Dit is dan ons pad: eerst – door zelfonderzoek en aandacht schenken – de altijd stromende gedachten innerlijk tot stilstand brengen, wat ons naar een plaats van stilte brengt. In deze plaats van stilte ervaren we het altijd bestaande NU in al zijn levendigheid. Het is een ervaring voorbij onze zintuigen en voorbij de ‘mind’, een ervaring van ‘jezelf zijn’ en ‘één zijn met de eeuwigheid’. Om Maharshi te citeren: *Het Zelf zijn is zelf het Zelf kennen, want het Zelf is niet twee. Dit is vertoeven in het Zelf (self-abidance).* Het is een gevoel van absoluut geluk, *Ananda*, maar ook *Sat* (Zijn) en *Chit* (Bewustzijn). Uiteindelijk is het niet meer of minder dan het Zelf dat pulseert als het NU.

Op dit moment realiseren we ons dat ‘mind’ en tijd niet meer waren dan rimpelingen, die komen en gaan. In de eeuwige stilte worden ‘mind’ en tijd opgelost in het eeuwige NU. Het enige wat werkelijk bestaat is het Zelf. In werkelijkheid bestaan er geen twee ‘ikken’, één het ego en één het Zelf. In werkelijkheid komen alle emoties, gevoelens en gedachten voort uit de oceaan van IK BEN. Het antwoord op de vraag ‘Wie ben ik?’ doet er niet echt toe. Als we denken dat wat we voelen als ‘ik’ het Zelf is, dan nemen we het waar zoals het is. Aan de andere kant, als we het ‘ik’ voelen als ons ego, zal het verdwijnen zodra we er aandacht aan besteden en zal alleen het Zelf gekend worden. Het resultaat van onszelf deze vraag stellen is dat het ‘eeuwige ik’ zal blijven stralen. In de woorden van de Bhagavan: *Je plicht is om te zijn; niet om dit of dat te zijn, gewoon ZIJN. IK BEN DIE IK BEN vat de hele waarheid samen. De methode om het te bereiken is: STIL ZIJN. Eenvoudig zijn is het Zelf.*

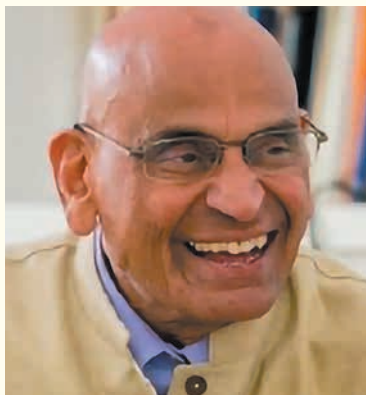
Om Shanti Om.

TVN-leden die het stoffelijk lichaam hebben afgelegd:

In het jaar 2019 is overgegaan mevrouw Paule Giel uit Den Haag.
Zij was 94 jaar en lid sinds 1955

Op 1 april 2024 is overgegaan de heer Martein van de Goor uit Roermond.
Hij was 68 jaar en lid sinds 2014

Moge onze liefde en dankbaarheid hen begeleiden op hun verdere zielereis.

Het doel van yoga en de hindernissen onderweg

Ravi Ravindra

Ravi Ravindra is emeritus hoogleraar aan de Dalhousie University in Halifax, Nova Scotia. Hij geeft regelmatig lezingen aan de Krotona School of Theosophy en andere theosofische locaties. Hij is de auteur van vele boeken. Dit artikel werd gepubliceerd in *Quest* 109:1 Winter 2021 onder de titel: *The Purpose of Yoga*.

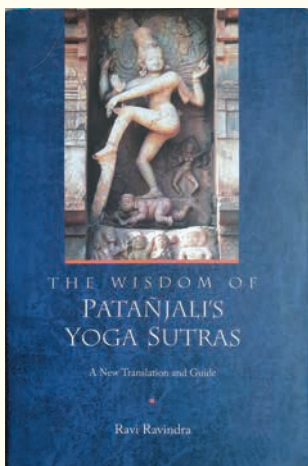
In de *Yoga Sutra's* 2.2 stelt de Indiase wijze Patanjali dat de beoefening van yoga bedoeld is om samadhi te cultiveren en om de klesha's (hindernissen of obstakels) te verzwakken. De hindernissen (klesha's) zijn onwetendheid (avidya), het gevoel van een afgescheiden zelf (asmita), aantrekking (raga), afkeer (dvesha) en vasthouden aan de status-quo (abhinivesha).

Een algemene les in alle geschriften en leringen van de wijzen is dat, als ik blijf zoals ik ben, ik niet tot de Waarheid of de Werkelijkheid of God kan komen. Er is een radicale transformatie van mijn hele wezen nodig. En een basisvereiste voor die transformatie is vrijheid van mijn gebruikelijke zelf, geconditioneerd door alle sociale krachten die worden aangedreven door angst en verlangen voortkomend uit egocentrisme. Christus zei: *Wie mij wil volgen, moet zichzelf verloochenen (Matteüs 16:24)*. We zien in de *Yoga Sutra's* 3.3:

Wanneer er alleen maar bewustzijn is van het object der meditatie en niet van zichzelf, (dat) is samadhi.

Samadhi is een staat waarin het 'ik' niet bestaat afgezonderd van het object van aandacht. Het is een staat van zelfvernietiging, de staat waarover in het boeddhisme wordt gesproken als 'akinchan', een toestand van vrijheid van mezelf of vrijheid van egoïsme. Er is geen waarnemer die losstaat van het waargenomene, geen subject dat losstaat van het object. Samadhi is een bewustzijnstoestand van constante en niet-fluctuerende aandacht, zodat het zien, de ziener en het geziene worden versmolten tot één enkel, geordend geheel. In samadhi zie je zonder subjectiviteit. Aandacht in de staat van samadhi is bevrijd van alle beperkingen en alle functies. Aandacht in deze toestand wordt door geen enkel object geconditioneerd, zelfs niet door subtiele, zoals ideeën en gevoelens. Alleen kennis die in dergelijke bewustzijnstoestanden wordt opgedaan, kan in de ware zin van het woord objectief worden genoemd; anders is het min of meer subjectief.

Avidya (onwetendheid) is de oorzaak van alle andere obstakels; het wordt gedefinieerd als *het voorbijgaande als eeuwig zien, het onzuivere als puur, ontevredenheid als plezier, het niet-zelf als Zelf. (Yoga Sutra's 2.5)*. In het hart van de Indiase spirituele tradities wordt 'koham?' ('Wie ben ik?') beschouwd als het fundamentele onderzoek,

omdat we ons in het algemeen identificeren met het niet-zelf en dit als het Zelf beschouwen. Volgens alle wijzen in India is de fundamentele bron van onze menselijke hachelijke situatie onwetendheid over onze eigen ware aard. Al het andere volgt hieruit. *Avidya paramam malam* (onwetendheid is de grote smet) is een opmerking van de Boeddha in de *Dhammapada*. In onwetendheid verwarren we het vergankelijke met het eeuwige, het onbevredigende met het bevredigende en het niet-zelf met het Zelf. Dit leidt tot illusie, conflict en lijden. Vrij zijn hiervan is het doel van yoga.

Aangezien de grondoorzaak van het probleem onwetendheid is, is de oplossing natuurlijk ware kennis (jñana), verwant aan en vergelijkbaar in betekenis met gnosis). Deze kennis is van een radicaal andere soort dan wetenschappelijke, filosofische kennis of kennis uit geschriften. Er zijn verschillende andere woorden om naar dit speciale soort kennis te verwijzen: vidya (zien, verwant aan video); bodhi (budh; de wortel van dit woord is hetzelfde als in boeddha, dat wakker, onderscheidend betekent); prajña (inzicht). Deze inzichtelijke en directe waarneming is alleen mogelijk wanneer de geest in samadhi is. Wanneer de belemmeringen voor de staat van samadhi worden verwijderd, ontstaat er echt inzicht in de aard van de werkelijkheid.

Het eerste resultaat van avidya is **asmīta**, dat wordt gedefinieerd als de verkeerde identificatie van het vermogen om te zien met wat wordt gezien (*Yoga Sutra's 2.6*). Asmita is de illusie dat ik een afgescheiden zelf ben, geïsoleerd van het geheel, met mijn eigen egocentrische projecten.

Asmita betekent letterlijk 'ik ben dit of ik ben dat', waardoor het kleine zelf wordt gescheiden van het hele, enorme reservoir van Zijn, van Brahman (letterlijk, de uitgestrektheid). Het Zelf zegt IK BEN - zoals in de grote uitspraken van Christus wanneer hij in de staat van eenheid met God is (wiens naam IK BEN is, volgens *Exodus 3:14*). IK BEN (is) de weg, de waarheid en het leven (*Johannes 14:6*). Ego zegt: 'Ik ben dit' of 'Ik ben dat', en hecht zich dus slechts aan een klein deel van

Patanjali (Karan Suthar - Unsplash)

de uitgestrektheid. Asmita is het resultaat van de verkeerde identificatie van het vermogen om te zien wat purusha (of atman) is, met wat wordt gezien, namelijk lichaam-denkvermogen. Het geïsoleerde zelf beschouwt het voertuig (lichaam-denkvermogen) als het echte Zelf. In de beweging van asmita (ik ben dit) naar soham (IK BEN), van een beperkt zelf naar het Zelf, van de identificatie met lichaam-denkvermogen naar eenheid met purusha, wordt de juiste volgorde ontdekt. Het resulterende inzicht is van nature vol waarheid, liefde en vreugde.

Vrij zijn van onze gehechtheid aan het kleine zelf, of het ego, betekent niet dat we er tegen zijn. Ego heeft ook zijn plaats: het kan een goed instrument zijn wanneer het dienstbaar is aan het Zelf. Ego kan een goede dienaar zijn, maar er ontstaat een ramp als het de meester wordt. Wanneer ik niet verbonden ben met het Zelf, het echte Ik, neemt het ego het over. Zoals een Chinese klassieker het stelt: *Als de leeuw van de berg is vertrokken, wordt de aap de koning*. De subtiele verschuiving in de betekenis van asmita van het Sanskriet, waar het dicht bij zelfbevestiging staat, naar het Hindi, waar het dicht bij zelfvertrouwen staat, is een herinnering aan de noodzaak om de juiste plaats van het ego te vinden.

De andere obstakels zijn **raga** en **dvesha**. Raga is de gehechtheid aan plezier; dvesha is de gehechtheid aan lijden. De natuurlijke neiging om plezierige ervaringen opnieuw te beleven is begrijpelijk, maar het is vooral vreemd dat we meer gehecht zijn aan ons lijden dan aan onze genoegens. Momenten van vernedering of situaties waarin we belachelijk werden gemaakt of ons klein moesten voelen, komen veel vaker en met een grotere emotionele kracht bij ons terug dan de momenten waarop we werden bewonderd of er tegen ons werd opgekeken. Ervaringen van lijden, vooral psychisch lijden, creëren diepe groeven in onze psyche, waardoor ze vaak en mechanisch de aandacht op zichzelf vestigen. Naties kunnen gehecht zijn aan hun vernederingen en lijden uit het verleden, waardoor een gevoel van slachtofferschap van generatie op generatie in stand wordt gehouden. Geen wonder dat Krishna, naast vele andere definities van yoga in de *Bhagavad Gita*, zegt dat yoga 'de band met het lijden verbreekt' (*Bhagavad Gita 6.23*).

Vrijheid van het hele domein van wel/niet leuk vinden, en plezier/pijn is een zeer grote vrijheid. Dan doen we wat er gedaan moet worden, of we dat nu leuk vinden of niet. Het is mogelijk om te zeggen dat de hele betekenis van het prachtige symbool van het kruis voor een serieuze christen precies hierin ligt: zelfs als iets onaangenaam of onprettig is of pijn zal veroorzaken, zou men, als het volgens een hoger begrip noodzakelijk is, het lijden met opzet omarmen en zich onderwerpen aan de juiste actie. Het sublieme voorbeeld hiervan is Christus zelf. Aan de vooravond van zijn kruisiging bad hij tot God in de hof van Getsemane: *Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbijgaan. Doch niet wat ik wil, maar wat u wilt geschiede* (*Marcus 14:36*).

Een andere belemmering voor samadhi is **abhinivesha**. Dit wordt soms vertaald als 'een wens om te blijven leven', maar het ligt dicht bij 'een wens om de status quo te behouden'. Abhinivesha is wat in de natuurkunde technisch 'traagheid' wordt genoemd, zoals in de eerste bewegingswet van Newton (ook wel de traagheidswet

genoemd), volgens welke een lichaam in rust blijft of in een rechte lijn blijft bewegen, tenzij er een uitwendige kracht op inwerkt. Abhinivesha is de wens voor continuïteit van elke toestand en elke situatie omdat deze bekend zijn. We zijn bang voor het onbekende en daarom zijn we bang voor verandering, die tot het onbekende kan leiden. In feite komt deze angst voort uit een gehechtheid aan het bekende, want hoe kan het onbekende, als het echt onbekend is, angst of plezier produceren?

In Plato's *Phaedo* staat een scène waarin Socrates het gif van de gevlekte scheerling te drinken heeft gekregen en hij op het punt staat te sterven. Sommigen van zijn discipelen zijn begrijpelijkerwijs erg verdrietig en huilen. Socrates zegt tegen hen: 'Je gedraagt je alsof je weet wat er na de dood gebeurt en bovendien alsof je weet dat wat er na de dood gebeurt erger is dan wat er vóór de dood gebeurt. Ik zelf weet het niet en aangezien ik het niet weet, ben ik vrij.'

Vrijheid van abhinivesha, van de wens om het bekende voort te zetten, is een sterven aan het zelf, of een sterven aan de wereld, of vrijheid van het zelf, zoals eerder vermeld. De wijzen hebben vaak gezegd dat we alleen in een nieuwe visie en een nieuw leven geboren kunnen worden als we bereid en in staat zijn om aan ons oude zelf te sterven. Er is een treffende opmerking van Paulus: *Elke dag sterf ik opnieuw (1 Kor.15:31)*.

Een diepzinnig gezegde van een oude soefi-meester, die in veel heilige literatuur wordt weerspiegeld, is: *Als je sterft voordat je sterft, sterf je niet wanneer je sterft.*

Wat nodig is, is een sterven aan het oude zelf, om een nieuwe geboorte toe te staan, een spirituele geboorte. Dagelijks sterven is een spirituele oefening, het herwinnen van een soort onschuld, wat heel anders is dan onwetendheid, maar verwant aan openheid en nederigheid. Het is een actieve onwetendheid die niet voltooid wordt, maar steeds opnieuw vernieuwd moet worden. Alle serieuze meditatie is een oefening om te sterven aan het gewone zelf. Als we onszelf de luxe gunnen van niet-weten en als we niet helemaal vol van onszelf zijn, kunnen we het subtiele gefluister onder de geluiden van de wereld buiten en binnen onszelf horen. Een grote wijze, Sri Anirvan, zei dat de hele wereld als een grote bazaar is waar iedereen uit volle borst schreeuwt om een klein koopje. Een erkenning van dit feit kan ons uitnodigen tot een echte metanoia, een omkering, een nieuwe manier van zijn. Anders blijft abhinivesha, de wens die de status-quo handhaaft, bestaan.

Deze wens naar continuïteit is geworteld in een zoektocht naar zekerheid en naar duurzaamheid. Abhinivesha, de wens om vast te houden aan het verleden, houdt ons in het momentum van de tijd. Van moment tot moment aanwezig zijn vereist een vrijheid van abhinivesha, en die vrijheid brengt ons naar een stralende aanwezigheid waar we vrij kunnen zijn van de angst om te sterven of te leven.

Patanjali zegt: *Deze subtiele klesha's kunnen worden overwonnen door **pratiprasava** - de natuurlijke stroom om te keren en ze terug tot hun oorsprong, tot oplossing te brengen. Hun werkzame modificaties moeten door meditatie worden stilgelegd (Yoga Sutra's 2.10-11)*. Pratiprasava, de omkering van de natuurlijke stroom, is vereist. Aangezien de gebruikelijke tendens van de hele schepping (dus ook van ons denken) naar buiten is, is om naar het centrum te gaan een omkering, een metanoia nodig.

De spirituele beoefening van yoga, hoewel tegengesteld aan de lagere aard (of dierlijke natuur) van de mens, is in harmonie met onze hogere of spirituele natuur. Wat we gewoonlijk als natuurlijk beschouwen, is wat bij ons gebruikelijk en gewoon is. Onze automatische gewoontehoudingen, gedachten en gevoelens zijn manifestaties van onze gewone staat van bewustzijn, van een staat van slaap of van automatisme. Door onpartijdige zelfstudie (svadhyaya) worden we ons bewust van de enorme kracht van deze neigingen, waartegen we moeten strijden als onderdeel van zelfdiscipline (tapas). We kunnen de kracht van de neigingen van onze gewone, lagere natuur tijdens meditatie gewaar worden, wanneer de aard van ons denken dat steeds wordt afgeleid en achter de ene associatie en dan na de andere aangaat, duidelijk is. Als we volharden in de beoefening (abhyasa), kunnen we geleidelijk een houding van onthechting (vairagya) verwerven tegenover deze afleidingen. Naarmate we ons steeds minder identificeren met deze neigingen, ons realiserend dat ze niet onze echte identiteit vertegenwoordigen, kunnen we er steeds vrijer van worden.

De kracht van de klesha 's kan tijdens meditatie afnemen als we ons oefenen in het sterven voor ons gewone, gebruikelijke zelf en ons oriënteren op diepere aspecten van ons wezen.

Vertaling Marianne Plokker

Het theosofische labyrint

John Algeo

John Algeo (1930-2019) was emeritus professor Engels aan de universiteit van Georgia, president van de Theosophical Society in America en Internationaal Vice President. Hij was buitengewoon geïnteresseerd in symboliek, rituelen en de existentiële mysteries van het leven.

Dit artikel werd gepubliceerd in *Theosophy Foreward* 03 juni 2012

De oude wijsheid komt via vele kanalen tot ons: religieuze geschriften, filosofische dissertaties, wetenschappelijke experimenten, sprookjes, muziek, schilderkunst, dans, mandala's, poëzie en in labyrinten. Een labyrint is een kronkelend pad in een complex patroon. Het woord labyrint komt uit het Grieks, maar is waarschijnlijk een niet-Grieks woord, misschien van de term labrys uit de Lydische taal van Klein-Azië, een term voor een dubbele bijl. Deze was een symbool van koningschap en goddelijkheid in het oude Nabije Oosten. Het labyrint heeft twee aspecten; het snijdt als het ware in twee richtingen: het is zowel een weg naar binnen als naar buiten. In het Engels worden labyrinten ook wel aangeduid met merkwaardige namen als 'Troy Town', de 'Walls of Troy', 'Fair Rosamund's Bower', 'St. Julian's Bower: prieel, pergola' en 'Jeruzalem', vanwege hun gebruik of naar legendes die ermee verbonden zijn.

Cretan Labyrinth

Chartres Labyrinth

Er zijn twee hoofdtypen labyrinten. Het ene bestaat uit een enkel pad dat slingert naar binnen en naar buiten, vanaf de omtrek naar het midden en weer terug en dat uiteindelijk leidt tot het eindpunt, het midden van het labyrint. De technische term

voor zo'n patroon is 'éénrichtingslabyrint' of een 'meander'. Het woord meander komt ook uit het Grieks, oorspronkelijk de naam voor een rivier in Klein-Azië waarvan de bedding door het land kronkelde tot hij in de zee uitkwam. Naar het patroon van die rivierbedding werd de term 'meander' toegepast op elk kronkelend en ingewikkeld bewegingspatroon. Aangezien men bij het lopen van een éénrichtingslabyrint er in feite doorheen slingert, is de term toepasselijk.

Het andere type labyrint heeft paden met aftakkingen, zodat de wandelaar moet kiezen: sommige lopen dood, andere leiden terug naar een eerder deel van het pad, weer andere eindigen niet in het midden. Gewoonlijk leidt slechts één van de paden naar het echte einde, het midden van het labyrint. Zo'n patroon wordt een dwaaltuin of een doolhof genoemd. Ook dat is een toepasselijke naam, want het doel van een

doolhof is om ons te laten dwalen, dolen. Een doolhof bevat misleiding, verbijstering, verwarring, keuzeconflicten en onzekerheid. De meander impliceert betrouwbaarheid, geruststelling, duidelijkheid, vastberadenheid en zekerheid. De doolhof daagt ons uit; de meander stelt ons gerust.

De oudste labyrinten zijn meanders. De doolhof werd pas in de Renaissance en de achttiende eeuw erg populair.

Er zijn verschillende subtypes van labyrinten. Sommige moderne doolhoven zijn 'beelddoolhoven'; dat wil zeggen, als je van bovenaf op het patroon van het doolhof zou kunnen kijken, zou je zien dat het patroon van de paden een object voorstelt. Dergelijke beelddoolhoven zijn erg populair geworden in Engeland en Amerika, bijvoorbeeld de doolhoven die

jaarlijks gemaaid worden in Albuquerque, New Mexico. De gangen lopen door twee meter hoog maïs.

De twee bekendste labyrintpatronen zijn echter beide meanders. De oudste is het Kretenzische labyrint, waarvan de klassieke vorm zeven rondgangen heeft, maar het kan uit elk groter oneven getal bestaan. We kennen dit patroon doordat het voorkomt op oude Kretenzische munten, maar ook in andere vormen.

Het nieuwere patroon is het labyrint van Chartres (Frankrijk), dat elf rondgangen heeft, verdeeld over vier kwadranten. Dit labyrint is ingelegd in de vloer van het schip van de kathedraal. Het is gemaakt met grote blokken donkerder gekleurde stenen die in de lichtere vloer van de kerk zijn geplaatst. Het patroon van Chartres is tegenwoordig vooral populair in Amerikaanse kerken, waar het voor devotie wordt gebruikt, en in openbare centra, voor recreatief gebruik.

Het oudste labyrint dat we kennen was een gebouw van twee verdiepingen in Egypte, beschreven door de Griekse historicus Herodotus. In zijn tijd, de vijfde eeuw v.Chr., was het al een ruïne. Helena P. Blavatsky verwijst naar het Egyptische labyrint als één van de wonderen van de antieke wereld: *Tot welke hoogte het mensenras het verscheidene keren in zijn vooruitgang gebracht heeft, daarvan kunnen wij ons een flauw begrip vormen door de bewonderenswaardige monumenten der Oudheid, die nog te zien zijn, en door de beschrijvingen die Herodotus van andere wonderen gegeven heeft waarvan nu geen enkel spoor meer aanwezig is. Zelfs in zijn tijd waren de reusachtige bouwwerken van vele piramides en wereldberoemde tempels slechts grote puinhopen. Verstrooid door de onverbiddelijke hand van de tijd, worden ze door de Vader van de Geschiedenis beschreven als 'die eerbiedwaardige getuigen van de lang vervlogen glorie van heengegane voorouders'. Hij 'deinst ervoor terug om over*

goddelijke zaken te spreken' en geeft aan het nageslacht slechts een onvolkomen beschrijving uit de tweede hand van enige wonderbaarlijke onderaardse kamers van het labyrint, waarin de gewijde overblijfselen van de ingewijde koningen lagen en nu liggen. (Isis ontsluit Deel 1 [5-6])

In navolging van deze vroegste structuren - het Egyptische labyrint van twee verdiepingen en de ommuurde maar niet-overdekte omheining van het Kretenzische labyrint - verschenen andere labyrinten in de vloeren van middeleeuwse kerken, zoals dat in de kathedraal van Chartres. Kerklabyrinten worden soms romantisch geassocieerd met de Tempeliers, de tempel van koning Salomo en de Vrijmetselaars, maar hun doel lijkt eenvoudiger en minder mysterieus te zijn geweest. Christenen hadden de religieuze gewoonte om op bedevaart te gaan naar heilige plaatsen. Velen wilden, indien mogelijk, de reis maken naar het heiligste heiligdom van het hele christendom, Jeruzalem, waar Christus was gekruisigd en herrezen. Die pelgrimstocht was echter duur, zwaar, gevaarlijk en vaak onmogelijk zolang het Heilige Land in het bezit was van de moslims. Daarom was een vervanging nodig en die vervanging was het lopen van het kerklabyrint, vandaar de naam 'Jeruzalem' voor het labyrint.

Labyrintpatronen in tuinen werden populair na de Renaissance, vooral in de achttiende eeuw. Dit waren vaak doolhoven, één van de bekendste is die in Hampton Court, de Engelse koninklijke residentie gebouwd door kardinaal Wolsey. De patronen van tuinlabyrinten werden gemarkeerd met kruiden, heggen (vooral taxus), stenen en bloemen, of ze werden gevormd door in de grasmat te snijden, waardoor een smal pad op de

grond overbleef aan beide kanten gemarkeerd door een ondiepe greppel. Er zijn ook labyrinten gemaakt van legoblokken.

Labyrintpatronen verschijnen ook als rotstekeningen en grotschilderingen, als geweven ontwerpen in Indiaanse manden in Amerika en als decoratieve motieven in een groot aantal materialen over de hele wereld. Het gebruik van labyrinten is net zo gevarieerd als hun vormen. Al genoemd is het labyrint als spel of amusement, wat vooral kenmerkend is voor doolhoven. Een ander gebruik is als een spirituele oefening, zoals de vervanging van bedevaarten in de Middeleeuwen. Vandaag de dag worden labyrinten ook gebruikt voor meditatieve doeleinden, zoals het labyrint in Kretenzische stijl op het terrein van Olcott Campus, het nationale centrum van de Theosophical Society in America.

In de oude Griekse mythe had Theseus hulp van prinses Ariadne bij het overwinnen van een monster genaamd de Minotaurus dat midden in een labyrint op Kreta leefde. Deze mythe is duidelijk symbolisch, want alle drie de hoofdpersonen ervan - Theseus, Ariadne en de Minotaurus - zijn aspecten van onszelf; dus de mythe gaat over iets

dat in de menselijke ziel gebeurt. Theseus is ons bewuste denkvermogen, Ariadne is onze intuïtie en de Minotaurus, half mens en half stier, is ons dierlijke zelf. De mythe gaat over hoe we onze dierlijke natuur beheersen met behulp van onze intuïtie. En het labirynth waar deze gebeurtenis plaatsvindt, is de menselijke ziel, die inderdaad een labirynth is dat we in meditatie en op andere manieren onderzoeken.

Het Kretenzische labirynth is van grote theosofische symboliek omdat het zowel de menselijke ziel als de kosmos vertegenwoordigt. De zeven rondgangen rond het centrum komen overeen met de zeven heilige planeten: Maan, Mercurius, Venus, Zon, Mars, Jupiter en Saturnus rondom de aarde als hun centrum. Deze volgorde van de planeten behoort tot het Ptolemeïsche wereldbeeld, dat niet alleen heerste in de oude wereld van de Romeïns-Grieks-Egyptische astronoom Ptolemaeus, maar over de hele wereld, totdat Copernicus ons overtuigde van de juistheid van het heliocentrische beeld. De Ptolemeïsche visie is echter niet alleen maar een achterhaald alternatief concept van de werkelijkheid; het heeft een krachtige esoterische symboliek, die tegenwoordig vaak verkeerd wordt begrepen.

Een misverstand is de betekenis van de aarde als het centrum van het Ptolemeïsche universum. We zijn geneigd te denken dat alles wat in het centrum staat het belangrijkste is, het punt waar al het andere om draait. Maar de Ouden zagen dat anders. Ze geloofden dat alles in het universum naar zijn juiste plaats wordt getrokken, afhankelijk van zijn gewicht (zowel fysiek als moreel). Dat wat het zwaarst en grofst is, zinkt naar de bodem, het centrum van het universum en dat wat het lichtst en zuiverst is, stijgt naar zijn top of omtrek. Deze visie is verankerd in Dante's *Goddelijke Komedie*, waarin de hel zich in het centrum van de aarde bevindt en de meest verdorven niveaus zich het diepst onder de grond bevinden, terwijl het vagevuur een berg is die boven het aardoppervlak uitsteekt en de hemel zich tussen en voorbij de sterren bevindt. In de Ptolemeïsche visie is de aarde dus niet het brandpunt van het universum, maar de vuilnisbelt ervan.

W. Blake: *The Mission of Virgil* - Birmingham museum

Eén versie van de Ptolemeïsche opvatting was dat elk van de zeven planeten is ingebed in een kristallen bol, de een in de ander, en dat die bollen samen met hun ingesloten planeten rond de aarde draaien. Terwijl ze ronddraaien zendt elke bol een karakteristieke toon uit en al die tonen vormen samen een symfonie die we nog steeds 'de muziek der sferen' noemen. De planeten komen dus overeen met tonen op

de toonladder, maar ook met kleuren, metalen, dagen van de week, aspecten van de menselijke ziel en van de kosmos en andere dergelijke zevenvoudigen.

Een oude mythe stelt dat het ware thuis van de mens buiten alle planeetbanen ligt, in de hogere sfeer van de vaste sterren. Het woord 'planeet' komt uit het Grieks, het betekent 'hij die ronddwaalt,' 'zwerfer'. De planeten veranderen voortdurend van positie ten opzichte van elkaar en ten opzichte van de vaste sterren. De laatste worden zo genoemd omdat ze een constante positie hebben ten opzichte van elkaar. Wij zijn dus in werkelijkheid vaste sterren (of monaden in theosofische terminologie), vonken van het eeuwige licht, dat nog hoger in de kosmos is, in de hoogste sfeer van de Primum Mobile of 'Eerste Beweging'.

Vanuit de sfeer van de vaste sterren incarneren we op aarde door één voor één door de planeetsferen heen te gaan. Onderweg pikken we bepaalde kenmerken van die planeten op, die ons aardse leven kenmerken. Als ons leven voorbij is, stijgen we weer op naar ons thuis tussen de vaste sterren, waarbij we de verschillende kenmerken die we op onze weg naar beneden van de planeten hebben gekregen, teruggeven. Deze mythe van de gang door de planetaire sferen is duidelijk een symbool van het cyclische levensproces. Dit symboliseert in het bijzonder het incarneren en het verlaten van de

incarnatie, wanneer we voor en na elk aardse leven lichamen verwerven en verliezen op de verschillende hogere gebieden, evenals de skandha's die we tijdens vorige levens hebben gecreëerd. Maar de mythe symboliseert ook het kosmische evolutieproces waardoor werelden ontstaan en ook het spirituele proces van zelfontdekking door yoga, waardoor we alle delen van ons wezen tot een geheel verenigen.

Het lopen van een labyrint van de ingang naar het centrum en dan terug naar de omtrek stelt dus verschillende overeenkomstige processen voor: het ontstaan en het verlaten van het aardse leven van een individu, de involutie en evolutie van een universum en - het belangrijkste - een reis naar het centrum van ons eigen wezen, de verwezenlijking daar van een zoektocht naar heelheid en de daaropvolgende terugkeer naar onze goddelijke bron. Het kronkelende patroon van het labyrint vertegenwoordigt ook de circulatie van vitale energieën in ons lichaam, evenals de windingen van de hersenen en de darmen - twee polen van ons lichaam die overeenkomen met ons bewustzijn en zijn materiële voertuig. Het labyrint doorkruisen is alle delen van ons wezen tot één geheel vormen. Het labyrint lopen is dus een vorm van yoga.

Mevrouw Blavatsky gaf tegen het einde van haar leven speciale instructies aan leden van de Esoterische School over enkele overeenkomsten. Die zijn gepubliceerd in haar *Collected Writings*. Eén van die leringen zegt hoe de planeten overeenkomen met de menselijke principes, overeenkomsten die relevant zijn voor het labyrint. In de volgende lijst zijn die tussen vierkante haken overeenkomsten die niet door HPB zijn gegeven, maar die voor de hand lijken te liggen:

[⊕ Earth	= physical body = matter]
☾ Moon	= model body = pattern (linga sharira, etheric double)
☿ Mercury	= intuition, insight (buddhi)
♀ Venus	= higher mind, intelligence, seed of the individuality (buddhi-manas)
☼ Sun	= vitality (prana, jiva)
♂ Mars	= desire (kama)
♃ Jupiter	= identity, separateness (auric egg, ahamkara)
♄ Saturn	= lower mind, seed of the personality, skandhas (kama-manas)
[* Fixed stars	= self (atma)]
[○ Primum Mobile	= Logos]

De planeet **Saturnus** komt overeen met het lagere denkvermogen, het kama-manas en dus ook met de skandha's, die neigingen of gedragsgewoonten die door het lagere denkvermogen zijn verworven en die we van het ene leven naar het andere meenemen. **Jupiter** komt overeen met een principe waarover mevrouw Blavatsky pas tegen het einde van haar leven begon te spreken: het aurische ei of de aurische omhulling. We kunnen het misschien ook zien als corresponderend met wat in het Sanskriet de ahamkara wordt genoemd, het ik-makend vermogen, het principe dat we gebruiken om te identificeren wie we zijn als zelve afgescheiden van alle anderen.

Mars komt overeen met het principe van begeerte, passie of kama.

De **Zon** komt overeen met het principe van prana, vitaliteit of energie, wat toepasselijk is omdat energie van de zon komt.

Venus komt overeen met het hogere denkvermogen, het buddhi-manas.

Mercurius komt overeen met buddhi, de intuïtie, inzicht of onderscheidende wijsheid.

De **Maan** komt overeen met wat het etherische dubbel of etherisch lichaam wordt genoemd, in het Sanskriet de linga sharira, het model, plan of patroon waarop het fysieke lichaam is gebouwd.

Mevrouw Blavatsky zei aan het einde van haar leven dat het fysieke lichaam niet echt één van de principes is. Het is slechts de container van alle andere. Het lichaam is dus het centrum, vertegenwoordigd door de aarde. De vaste sterren vertegenwoordigen de atmische vonken die onze ultieme identiteit vormen. En het Eeuwige Licht van de Primum Mobile is de Logos zelf.

De zeven heilige planeten kunnen op de paden van het labyrint worden geplaatst in de traditionele volgorde waarin ze voorkomen in het Ptolemeïsche systeem, met de aarde in het midden, Saturnus in de buitenste rondgang en de vaste sterren daarbuiten, volledig buiten het labyrint. Maar er is iets interessants aan het op deze manier plaatsen van de planeten in het labyrint, want wanneer men het Kretenzische labyrint binnengaat, begint men niet in het buitenste circuit en komt dan in het centrum terecht - in plaats daarvan komt men ergens dichtbij het midden binnen en gaat men, terwijl men door het labyrint loopt, heen en weer tussen de planeten. De volgorde waarin de planeten worden aangetroffen als men door het labyrint loopt, is deze: Mars, Jupiter, Saturnus, zon, maan, Mercurius, Venus, leidend naar het centrum van de aarde. Die volgorde kan worden opgevat als een model van hoe we elke gebeurtenis ervaren, inclusief onze incarnatie in een fysiek lichaam, evenals hoe we elke actie beginnen en uitvoeren.

Men betreedt het labyrint op de rondgang van **Mars** die staat voor verlangen. Alles in manifestatie begint met verlangen. Verlangen heeft onder theosofen vaak een slechte reputatie, maar dat is niet helemaal terecht. Verlangen zelf is moreel neutraal; het is alleen slecht als we naar slechte dingen verlangen. De vierde van de kwalificaties voor het Pad, dat in *Aan de voeten van de meester* 'Liefde' wordt genoemd, wordt in de Indiase traditie 'verlangen naar verlichting' genoemd. Eens ging een discipel naar zijn Meester en vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om verlicht te worden?' En de Meester zei: 'Kom met me mee.' De Meester nam zijn discipel mee naar een rivier, waar ze samen in waadden. Toen ze tot hun nek in het water stonden, legde de Meester zijn handen op de schouders van de discipel en duwde hem onder water. Hij hield hem heel lang onder water. Toen de Meester de discipel uiteindelijk losliet, kwam hij happend naar lucht uit het water tevoorschijn en de Meester vroeg: 'Toen je onder water was, waar dacht je dan aan?' De discipel antwoordde: 'Ik kon maar aan één ding denken: lucht, lucht, lucht, ik wil lucht.' En de meester zei: 'Als je verlichting wilt met hetzelfde verlangen, zul je het krijgen.'

Alleen als verlangen wordt misbruikt, is het slecht. Op zichzelf is begeerte noch slecht noch goed; het is gewoon wat het is. En wat het is, is het begin van elke actie.

Van de rondgang van verlangen gaan we over naar de rondgang van **Jupiter**, dat is het gevoel van wie ik ben. Uit verlangen komt ons gevoel van eigen identiteit voort. Er is een oud gezegde: 'Een mens is wat hij eet'. We zijn inderdaad wat we eten, maar we zijn ook wat we verlangen, want verlangen vormt onze identiteit. Het is belangrijk om voorzichtig te zijn met wat we verlangen, omdat we dat worden.

Van de rondgang van Jupiter gaan we naar de rondgang van **Saturnus**, dat is het lagere denken, kama-manas met de skandha's. We zijn niet alleen wat we op een bepaald moment verlangen, maar we zijn ook wat we in het verleden zijn geweest, wat we erven uit onze vorige levens. Ons gevoel van eigen identiteit wordt gevormd door onze acties in het verleden. Perkamentus, de meester-tovenaar in de Harry Potter-verhalen, vertelt zijn jonge discipel dat onze keuzes, meer dan onze capaciteiten, bepalen wat we zijn. De Saturnijnse skandha's zijn het resultaat van onze keuzes uit het verleden.

Vanuit de sfeer van Saturnus gaan we de rondgang van de **Zon** binnen, dat is vitale energie, het middelste van de zeven principes, het leven. Als we eenmaal hebben vastgesteld wie we zijn, zijn we klaar om te beginnen, wat onze reis door het leven ook zal zijn, de ervaring die we op het punt staan te hebben. We gaan van verlangens, eigen identiteit en de skandha's - die allemaal het resultaat zijn van het oude, overgedragen uit vorige levens - naar het nieuwe, de toekomst. En het overgangspunt tussen het oude en het nieuwe is vitale energie.

Van de rondgang van de zon gaan we naar de rondgang van de **Maan**, de etherische dubbelganger, de linga sharira; het is het model, het is waar de levensenergie doorheen stroomt. Prana stroomt door de etherische dubbelganger als de houder van die levensenergie. Dus als we eenmaal de levensenergie hebben ervaren, hebben we er een container voor nodig. En deze container is het plan van al het andere dat zal volgen - het model van wat zal zijn.

Van de sfeer van de maan gaan we naar de sfeer van **Mercurius**, die staat voor buddhi, intuïtie, inzicht en onderscheidende wijsheid. We moeten het plan, dat wordt vertegenwoordigd door de maan, uitvoeren met de wijsheid van intuïtie. Er wordt gezegd dat wanneer we incarneren, op het punt staan geboren te worden in een nieuw lichaam, we kort voor die geboorte een visioen hebben van wat ons toekomstige leven zal zijn. We hebben een visie van het plan en die visie is onze buddhische intuïtie die tot ons spreekt, ons laat zien wat er gaat komen en wat we moeten doen.

Dan gaan we van buddhi naar de rondgang van **Venus**, wat de hogere denken of buddhi-manas is. Buddhi-manas accepteert de intuïties, de inzichten van buddhi en bereidt zich voor om ze in het leven toe te passen. Het hogere denkvermogen is gehecht aan en geïnspireerd door buddhische intuïtie. Het is de drager van ons dharma, waartoe we geroepen zijn, in tegenstelling tot ons karma, de voorwaarden waaronder we het moeten doen. Het hogere denkvermogen is in feite wat incarneert, dus de sfeer van zijn invloed is de laatste die we ervaren voordat we het centrum binnengaan, de aarde, het lichaam – de plaats van geboorte, van actie en van ervaring, wat die ook mag zijn.

Vaste sterren		Atma	Zelf pre-incarnatie	Zelf-postincarnatie
Mars	Dinsdag	Kama	Verlangen om te handelen	Bereiken van verlangenloosheid
Jupiter	Donderdag	Aurisch ei	Zichzelf definiëren door handeling	Nieuwe identiteit erkennen en loslaten
Saturnus	Zaterdag	Kama-manas	Het opnemen van vroegere gewoonten	Nieuwe gewoonten erkennen en loslaten
Zon	Zondag	Prana	Energie opnemen om te handelen	Energie loslaten
Maan	Maandag	Linga sharira	Actieplan voor zich zien	Neutraal het plan evalueren
Mercurius	Woensdag	Buddhi	Intuitief aanvoelen van toekomstige resultaten	Neutraal de resultaten evalueren
Venus	Vrijdag	Buddhi-manas	Zichzelf centreren	De resultaten opdragen aan het goddelijke in je
Aarde		Lichaam	Handelen (in de wereld)	Uit de wereld treden

Dit is slechts één manier om vanuit theosofisch oogpunt naar dit labyrint te kijken. Maar het is opmerkelijk dat de betekenissen van de planeten die we in hun labyrintvolgorde tegenkomen, overeenkomen met hoe we elke nieuwe actie die we ondernemen ervaren. Maar binnenkomen is slechts de helft van het totale proces; we moeten ook vertrekken. En het proces van verlaten is het omgekeerde van binnenkomen, zoals de bovenstaande tabel suggereert.

Als we een labyrint inlopen, moeten we er ook weer uit. Als we een actie beginnen, moeten we die ook beëindigen. Als we het leven binnengaan, moeten we het ook verlaten. Het labyrintpatroon is een plan om de volledige cyclus van alle acties te voltooien. Een theosofische interpretatie van het labyrint ziet het als het patroon van ons leven en van elke actie die we tijdens ons leven ondernemen. Van het begin tot het einde door het labyrint lopen is een volledig en succesvol theosofisch leven leiden.

Vertaling Marianne Plokker

Mozes en de herder. Rumi's gelijkenis over twee benaderingen van God

Rasoul Sorkhabi

Rasoul Sorkhabi, PhD, is professor aan de Universiteit van Utah en directeur van de Rumi Poetry Club. Hij heeft in Iran, India, Japan en de Verenigde Staten gewoond. Hij heeft een vertaling van Rumi's kwatrijnen gepubliceerd, *Rumi: The Art of Loving* (2012). Dit artikel werd gepubliceerd in *Quest* Vol. 111, 2: Spring 2023 onder de titel: *Moses and the Shepherd. Rumi's Parable on Two Approaches to God.*

Tijdens het laatste decennium van zijn leven, toen hij, naar zijn eigen woorden, 'volledig verbrand' was in de extase van leven, liefde en poëzie, schreef Rumi, de dertiende-eeuwse Perzische soefi-dichter, een zeventalig boek met parabels in verzen. Hij noemde het *Masnavi Maanavi* ('Coupletten van innerlijke betekenis').

In het tweede deel van dit boek vertelt Rumi het verhaal van Mozes en de herder, bestaande uit 192 regels. Ik las dit verhaal voor het eerst in mijn Perzische literatuurboek in de jaren '70 als jonge jongen die opgroeide in Iran. Het verhaal is eenvoudig, maar het praktische begrip ervan gaat een eigen leven leiden als je lang genoeg leeft om verschillende culturen, religies en volkeren te ontmoeten.

In onze tijd van globalisering, zeven eeuwen na zijn compositie, verheldert de gelijkenis van Mozes en de herder meer dan ooit de vraag hoe (of misschien zonder hoe) we tot God kunnen naderen. Wat het nog belangrijker maakt, is dat dit verhaal, in tegenstelling tot veel van de gelijkenissen in de *Masnavi* die Rumi ontleende aan andere literaire bronnen vóór hem, uit de creatieve verbeelding van Rumi zelf lijkt te komen. Dit verhaal moet een speciale betekenis voor hem hebben gehad.

Op een dag liep Mozes over een landweg toen hij een herder tot God hoorde zingen: 'O God, waar ben je? Toon jezelf aan mij. Ik wil mijn hele leven aan jou wijden. Ik zal schoenen voor je naaien, je haar kammen, je kleren wassen, je luizenvrij maken, je melk te drinken geven, je handen kussen, je voeten masseren en voor het slapengaan je bed opmaken.' Mozes was stomverbaasd toen hij deze woorden hoorde. Hij ging naar de herder toe en vroeg: 'Tegen wie praat je?' De herder antwoordde: 'Ik zing voor degene die deze aarde en alle sterren daarboven heeft geschapen.' Mozes zei: 'Wat een onzin! Wat een godslastering! Hou meteen je mond. Denk je dat God je oude oom is, of je schapen? Schoenen en kleding zijn voor mensen. Zelfs mensen zullen beledigd zijn als je ze ongepast aanspreekt. Als je een man bij een vrouwelijke naam noemt of vice versa, zal hij of zij je berispen. Praat niet dwaas. God wordt niet geboren en baart ook niet, zoals mensen doen. Houd je mond voordat het vuur van Gods toorn de wereld overspoelt.'

De herder werd erg verdrietig en liep huilend weg. Kort daarna kreeg Mozes een openbaring van God: 'O Mozes, wat heb je gedaan? Je hebt één van mijn schepselen

van mij gescheiden. Ik heb je gestuurd om te verenigen, niet om te verdelen. Ik heb verschillende talen aan verschillende volkeren gegeven. Wat de herder zong was onaangenaam voor jou, maar voor mij was het aangenaam. Mensen spreken me aan en prijzen me in verschillende talen. Hun woorden verheerlijken niet mij, maar zuiveren henzelf. Ik beoordeel hun uiterlijk of hun woorden niet; ik kijk naar binnen en zie hun hart. Het vuur van het hart verbrandt gedachten en produceert vurige woorden. O Mozes, minnaars zijn niet hetzelfde als degenen die alleen maar rituelen in acht nemen. De religie van minnaars staat los van alle vormen van religie. Voor minnaars is God de religie zelf.'

Mozes werd onrustig van deze openbaring, want zij bracht een nieuwe visie in zijn hart. Hij rende achter de herder aan en vond hem. 'Goed nieuws, mijn vriend,' zei Mozes. 'Ik heb je een nieuwe leer gebracht: als je je tot God richt, laat je hart dan zingen; beperk je woorden niet met regels en gewoonten. Jouw schijnbare godslastering die uit jouw hart komt, is religie zelf, want zij draagt het licht van het hart. Zing voor God in welke woorden dan ook die zoet zijn voor je hart.'

De herder keek Mozes dankbaar aan en zei: 'Mozes, dat is voorbij; ik ben er ook doorheen gekomen. Je uitbrander deed het paard van mijn ziel hoger vliegen, boven de aarde en de sterren. Nu heb ik de sprakeloze diepten van mijn hart bereikt.'

Bij het interpreteren van het verhaal van Mozes en de herder zeggen soefi's dat wanneer we aan God denken, er twee benaderingen zijn: de ene is 'tash'bih' ('gelijkenis'): een relatie met God door analogie, symbool en beeldspraak. De andere is 'tanzih' ('afstandelijkheid en zuiverheid': God loskoppelen van elk beeld, symbool of fysieke gelijkenis). Deze twee benaderingen zijn verwoord als die van een persoonlijke versus een onpersoonlijke, een immanente versus een transcendente God. Het eerste pad is het psychologische geloof van iemand die een intieme band met God voelt via symbolen en afbeeldingen. Het tweede pad is filosofisch geloof in een abstract en afstandelijk concept van God.

Beide benaderingen zijn geldig en waarachtig. Als God oneindig en alomtegenwoordig is, dan kan hij of zij ook worden benaderd via een fysiek symbool dat ons dierbaar en nabij is. Als God almachtig en universeel is, kan hij of zij ook persoonlijk zijn. Het oneindige bevat ook altijd de eindige dingen. Het hogere omhult wat beneden is, net zoals de diepe oceaan alle ondiepe wateren in stand houdt.

Mensen hebben beide wegen naar God nodig; de persoonlijke, door middel van symbolen, en de transcendente. Maar zoals Rumi illustreert, bestaat het gevaar dat de volgeling van het ene pad denkt dat andere paden verkeerd zijn en zo God beperkt tot zijn of haar eigen opvatting. Iemand wiens geloof in God gekristalliseerd is in een bepaald symbool of ritueel, kan andere symbolen en rituelen (of geen symbolen en geen rituelen) afdoen als ongeldig.

In Rumi's verhaal worden zowel Mozes, de profeet, als de herder, een eenvoudige dorpsbewoner, wakker; beiden herkennen elkaars benadering. Dit besef, dit wederzijdse begrip, is alleen mogelijk als we oprecht zijn en ons hart openen, omdat zowel de persoonlijke God als de onpersoonlijke God in ons hart wonen.

Vertaling Marianne Plokker

Overpeinzing *Peter le Poole*

Wat de toekomst brengen moge, mij geleidt des Heren hand. Dat zongen we op mijn protestants-christelijke lagere school. Het werd ons al vroeg bijgebracht, de notie dat God de kosmos heeft geschapen, almachtig daarover regeert en in voor- en tegenspoed over ons waakt. Daarmee is het christendom monotheïstisch.

Als je opgroeit, ontdek je dat er niet een eenduidige waarheid bestaat rond het christelijke geloof. Rond de vraag bijvoorbeeld of God inderdaad de schepper is van de kosmos. Gnostici als de Manicheërs spraken al over een boosaardige demiurg, een lagere god, die de goddelijke kern van de mens gevangen hield in een fysiek lichaam en naar eigen inzichten als bouwmeester voor de schepping optrad.

Het *Oude Testament* is gebaseerd op de *Torah*, het heilige Joodse boek dat in de Hebreeuwse taal is geschreven. In het scheppingsverhaal spreekt de Torah over de Elohim die hemel en aarde schiepen, en dat woord is in de Bijbel door God of de Heer vertaald. Maar dat woord kun je ook anders vertalen. Wie waren die Elohim?

Elohim is in het Hebreeuws het meervoud van El of Eloh, dat oorspronkelijk sterk betekent en verwijst naar onder meer goden, engelen, rechters of bestuurders. Het woord, of connotaties daarvan, komt ook voor in andere Semitische talen uit die tijd als het Aramees en Ugaritisch, zoals ook scheppingsverhalen van andere religies duidelijke overeenkomsten vertonen met het scheppingsverhaal van de Torah.

Jahweh, die naderhand wordt genoemd in de Torah als de God van de Israëlieten, lijkt één van de Elohim te zijn. Hij zei bijv. tegen Moses dat hij hen had geleid uit de slavernij van Egypte en dat het volk van Israël geen andere Elohim mocht aanbidden dan hem. Ofwel, hij beschouwde zichzelf als één van hen en wel als degene die zich ontfermde over de Israëlieten. Andere Elohim ontfermden zich wellicht over andere volkeren van het Midden-Oosten.

In zijn boek *Gods of the Bible* schrijft bijbelwetenschapper Mauro Biglino, die de Hebreeuwse teksten uitvoerig ontleedt, dat de Elohim ooit wezens van vlees en bloed waren die lang leefden en in voertuigen rondvlogen door het uitspannel. Zij zouden de toenmalige homo erectus hebben getransformeerd tot homo sapiens, onder meer door zich met hen te vermengen, en de nakomelingen hebben ondergebracht in de tuin van Eden, afgescheiden van de andere mensachtigen.

De theosofie, zoals beschreven in de *De Geheime Leer* en andere boeken, leert ons dat de scheppende Elohim lagere goden waren. Zij schiepen, of maakten ons tot mensen naar hun evenbeeld, want zij waren in de planeetketen die de huidige vooraf ging, zelf mensen geweest. Zij zijn nu de bouwers onder de Dhyanis Chohans, de geestelijke wezens die verantwoordelijk zijn voor het besturen van aarde en kosmos. De mystieke Joodse Kabbalah-traditie gaat in dezelfde richting en spreekt over een kleine groep

onder de Elohim die zich bezighoudt met de aarde en de mensheid.

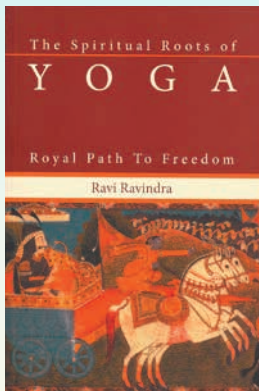
Eigenlijk ligt het voor de hand dat de oorspronkelijke schrijvers van de *Torah* voor onze scheppers het woord Elohim kozen: voor de eerste mensen waren zij immers goden en bestuurders, die inderdaad iets van zichzelf aan ons doorgaven. Maar dat in de *Bijbel* het woord Elohim wordt weergegeven als God of de Heer, is moeilijker te begrijpen en onthoudt interessante informatie over het scheppingsproces aan haar lezers. Gelukkig zijn er vele boeken en teksten beschikbaar die daar toch een licht op kunnen werpen.

Theosofische boekhandel Adyar

Tolstraat 154 - 1074 VM Amsterdam - Telefoon: 020 676 56 72

E-mail: books@theosofie.nl - Website: www.theosofie.nl

Open: woensdag t/m zaterdag van 13:00 - 17:00 uur

Ravi Ravindra

The Spiritual Roots of Yoga – Royal Path to Freedom

Morning Light Press, 2006 – 179 pages

Softcover, ISBN: 9781596750111 – prijs: € 16,95

This volume will be valuable for those who wish to learn about the roots of yoga and the culture from which it arose. Each of the selections in this compilation of articles is informed by the philosophical background of yoga, especially the two great texts of yoga, the Yoga Sutra and the Bhagavad Gita. They range from an exploration of *rita* (cosmic order) in the Rig Veda, and its relation to *yajna* (sacrifice and exchange between levels) and *dharma* (law, order, sacred obligation), to reflections about contemporary spiritual masters such as J. Krishnamurti and G.I. Gurdjieff, in the context of the Indian tradition.

Ravi Ravindra

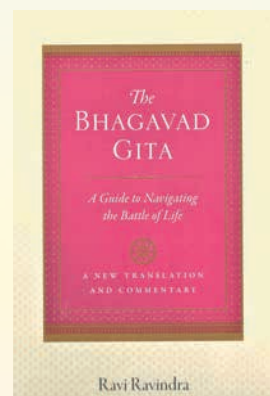
The Bhagavad Gītā – A Guide to Navigating The Battle of Life

Shambhala Publications Inc., Boulder, USA, 2017 – 302 Pages

Softcover, ISBN: 987654321 – prijs: € 21,95

All there is, is KRISHNA.

Upon hearing this famous and enigmatic line from the Gita's seventh chapter when he was a boy, Ravi Ravindra embarked on a journey to understand its deep meaning. Dr. Ravindra's fresh prose translation with wide-ranging commentary is the fruit of that life-long process. It stands out from the many other versions with its assertion, that the Bhagavad Gita is at heart a universal Guide to navigating the battle of life required of each and every one of us. It is through that navigation, he shows, that we can discover and connect with the KRISHNA deep within ourselves: the Eternal Witness, who is above the battle, and who is, ultimately and joyfully, All there is...

Adressen Theosofische Vereniging

Secretariaten van loges (l) en centra (c), (b) = met bibliotheek

- Amersfoort (l,b):** Bijeenkomsten: Burgemeester Penstraat 28, 3741 AH Baarn
Marian van der Pijl, M.Rossaartpad 8, 3813 CV Amersfoort
E-mail: amersfoort@theosofie.nl - 033 480 56 53
- Amsterdam (l,b):** Bijeenkomsten: bovenzaal Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Contact: Mw. M. Polman - E-mail: logeamsterdamtvn@xs4all.nl
Website: amsterdam.theosofie.nl
- Apeldoorn (c):** Mw. M.W. Meek-Mennega, Burg. Tutein Noltheniuslaan 3
7316 BD Apeldoorn - E-mail: apeldoorn@theosofie.nl
055 522 19 83 - Website: apeldoorn.theosofie.nl
- Arnhem (l):** Bijeenkomsten: Boeksalon boven Boekhandel Hijman Ongerijmd,
Grote Oord 15, 6811 GA Arnhem
Zij-ingang avonden: Varkensstraat 24, 6811 GA Arnhem
Contact: Barend van den Brink - bgab@xs4all.nl - 0614431112
Website: www.theosofiearnhem.nl
- Assen (c):** Mw. B. Kicken-Bouman, Achterweg 23, 7874 TM Odoornerven
E-mail: assen@theosofie.nl - 0591 78 53 32 of 06 28 47 91 27
Website: www.theosofie-assen.blogspot.nl
- Den Haag (l):** Bijeenkomsten: zaal naast de Vrij Katholieke kerk Sint Albaan
Rietzangerlaan 2A, 2566 SV Den Haag
Contact: Jan Willem Renssen - E-mail: tvndenhaag@gmail.com
Website: www.theosofiedenhaag.nl
- Groningen (l,b):** Marjan Snakenborg, Grote Kampen 7, 9481 JB Vries,
E-mail: theosofie_prov.groningen@outlook.com - 059 22 03 330
Contact: Georges van den Boorn
- Haarlem (c):** E-mail: esoterie.kennemerland@gmail.com - 06 12 09 45 35
- Naarden (l,b):** Ingmar de Boer - E-mail: naarden@theosofie.nl - 035 694 01 80
Website: naarden.theosofie.nl
- Nijmegen (c):** Bijeenkomsten: De Vuurvlieg, Tweede Oude Heselaan 179A - Nijmegen
Contact: Annette Leenders-Siebers - E-mail: nijmegen@theosofie.nl
06 58 95 90 23 - Website: www.theosofienijmegen.nl
- Roermond (c):** Contact: Joan Slagers - E-mail: theosofieroermond21@gmail.com
06 23 84 12 88 - Website: theosofieroermond.nl
- Rotterdam (l):** Bijeenkomsten: Proveniersstraat 30B, 3033 CJ Rotterdam
Contact: Rasul van Die - zie: www.theosofierotterdam.nl - 06 18 69 70 84
- Utrecht (l,b):** Bijeenkomsten: Kruisstraat 307, 3581 GK Utrecht
Contact: Marijke Ahsmann - E-mail: secretarislogeutrecht@gmail.com
06 36 36 48 73 - Website: www.theosofieutrecht.nl
- Zeeland (c,b):** Saskia Campert, Vrijheidslaan 10, 4484 RE Kortgene
E-mail: zeeland@theosofie.nl - 0113 85 42 43
Website: zeeland.theosofie.nl
Facebook pagina: Theosofie Centrum Zeeland
- Zwolle (l,b):** Bijeenkomsten: Gebouw van de VKK te Zwolle, van 19.30 tot 21.30 uur
Bijeenkomsten: Enkstraat 44 - 8012 TX Zwolle
Contact: Mw. C. Kerssen - E-mail: c.kerssen@online.nl - 06 41 46 97 67
- Adressen België:** Website: <https://ts-belgium.be>
- Antwerpen** Bijeenkomsten: Milisstraat 22, B-2018 Antwerpen
E-mail: loge.antwerpen@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68
- Loge Antwerpen (l,b): Website: www.logewittelotus.be
- Witte Lotus (l,b): E-mail: loge.witte.lotus@ts-belgium.be
Telefoon 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Open Paradigma (l,b): Website: www.openparadigma.org - Telefoon 0032 474 32 53 38
E-mail: open.paradigma@gmail.com & loge.open.paradigma@ts-belgium.be
- Brussel (l,b):** Bijeenkomsten: Geuzenplein 8, B-1000 Brussel
E-mail: info@ts-belgium.be - 0032 486 63 19 97 & 0032 476 87 99 68
- Cent** Bijeenkomsten:
- Tak Vrede (l): Kollekasteel, Groenestaakstraat 66-68, B-9030 Mariakerke
E-mail: tak.vrede@ts-belgium.be - Telefoon 0032 476 87 99 68

Secretariaat, Uitgeverij en Theosofische boekhandel Adyar, Bibliotheek

Tolstraat 154
1074 VM Amsterdam
Telefoon 020 676 56 72
E-mail: info@theosofie.nl
Website: www.theosofie.nl
Facebook:
Theosofische Vereniging in Nederland
Open:
woensdag t/m zaterdag
van 13:00 - 17:00 uur

Hoofdbestuur

Wim Leys (voorzitter)
06 3374 0008
Ingmar de Boer (vicevoorzitter)
Carrie Verhoeven (secretaris)
Frans Meijer (penningmeester)
Richard van den Boomen (lid)

Lidmaatschap

Contributie € 74,-
(incl. Theosofia)
gezinsleden € 37,-
(zonder Theosofia)

Aanmeldingsformulieren zijn bij het secretariaat verkrijgbaar of via de website.

Betalingen

t.n.v. Theosofische Vereniging in Nederland, Amsterdam
ING - IBAN:
NL31 INGB 0000 1919 10
BIC: INGBNL2A

Internationaal Theosofisch Centrum

Valkeveenselaan 19
1411 GT Naarden
035 694 5121
E-mail:
info@itc-naarden.org
Website:
www.itc-naarden.org

België

Geuzenplein 8
B-1000 Brussel
Sabine Van Osta (voorzitter)
0032 486 63 19 97
E-mail: president@ts-belgium.be

The Theosophical Society (Adyar)

The Theosophical Society (TS) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. De TS heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India, en is actief in zestig landen; de Theosofische Vereniging in Nederland is de Nederlandse afdeling van de TS. Om verwarring met andere theosofische groepen te voorkomen wordt in *Theosofia* achter de officiële naam 'The Theosophical Society' tussen haakjes '(Adyar)' vermeld.

The Theosophical Society (Adyar) bestaat uit studenten die bij iedere religie aangesloten kunnen zijn, of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging onderschrijven (zie achterkant omslag), dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging, dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen.

Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar waarheid. Zij zijn van mening dat waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen.

Zij zien waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma dat wordt opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aannames. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de goddelijke wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om goddelijke wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals waarheid het doel is, is vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden.

Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde.

Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de wetenschap van de geest terug, door de mens te leren de geest te zien als zijn werkelijk zelf, en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan.

Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen, zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de TS bestuderen deze waarheden, en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

De missie van de Theosophical Society (Adyar) is:

Het dienen van de mensheid door het ontwikkelen en verwerkelijken van een zich steeds verdiepend inzicht in de eenheid van alle leven, de tijdloze wijsheid en spirituele zelf-transformatie.

De doeleinden:

Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.

Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.

Het onderzoeken van onverklaarde natuurwetten en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.

Wilt u deze THEOSOFIA digitaal bekijken?

Scan de QR code hiernaast of ga naar:

www.theosofie.nl/tijdschrift-t/editie-2024/juni-2024

